

RJEŠENJE

**po Zahtjevu za pokretanje postupka gospodarskog subjekta Telemach d.o.o. Sarajevo, protiv
gospodarskog subjekta „BABIC“ d.o.o. Jablanica i gospodarskog subjekta „BH Telecom“ d.d.,
Sarajevo**

**Sarajevo
veljača, 2018. godine**

Broj: UP-03-26-3-011-70/17
Sarajevo: 28.02.2018. godine

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na temelju članka 25. stavak (1) točka e), članka 41. stavak (1) točka a), članka 42. stavak (1) točka a), članka 48. stavak (1) točka a), a u svezi s člankom 4. stavak (1) Zakona o konkurenciji („Službeni glasnik BiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09), članka 105. i 108. Zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16), u postupku pokrenutom po Zahtjevu za pokretanje postupka podnesenom od strane gospodarskog subjekta Telemach d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, Ilidža, 71000 Sarajevo podnesen putem odvjetnika Nihada Sijerčića iz Sarajeva protiv gospodarskog subjekta „BABIĆ“ d.o.o. Neretvanska bb, 88420 Jablanica i gospodarskog subjekta „BH Telecom“ d.d., Franca Lehara 7, 71000 Sarajevo radi utvrđivanja postojanja zabranjenog sporazuma u smislu članka 4. stavak 1. točka b) i d) Zakona o konkurenciji, zaprimljenog pod brojem: UP-03-26-3-011-2/17 od dana 17.04.2017. godine na 20. (dvadesetj) sjednici održanoj dana 28.02.2018. godine, je donijelo

RJEŠENJE

1. Odbija se Zahtjev gospodarskog subjekta „Telemach“ d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216., 71000 Sarajevo, podnesen protiv gospodarskog subjekta „BABIĆ“ d.o.o. Neretvanska bb, 88420 Jablanica i gospodarskog subjekta „BH Telecom“ d.d., Franca Lehara 7, 71000 Sarajevo, radi postojanja zabranjenog sporazuma u smislu članka 4. stavak 1. točka b) i d) Zakona o konkurenciji, kao neutemeljen.
2. Odbija se zahtjev gospodarskog subjekta „Telemach“ d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216., 71000 Sarajevo za naknadom troškova postupka u iznosu od 5.648,40 (pettisućašeststotinačetdesetiosam i 40/100) KM kao neutemeljen.
3. Obvezuje se gospodarski subjekt „Telemach“ d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216., 71000 Sarajevo, da gospodarskom subjektu „BABIĆ“ d.o.o. Neretvanska bb, 88420 Jablanica nadoknadi troškove postupka u iznosu od 982,80 KM (devetstotinaosamdesetdvije i 80/100) KM u roku od 8 (osam) dana od dana primitka ovog Rješenja.
4. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u «Službenom glasniku BiH», službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

O b r a z l o ž e n j e

Konkurencijsko vijeće je dana 17.04.2017. godine, zaprimilo pod brojem: UP-03-26-3-011-1/17 Zahtjev za pokretanje postupka i dana 19.04.2017. godine dopunu Zahtjeva broj: UP-03-26-3-011-2/17 gospodarskog subjekta Telemach d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, Ilidža, 71 000 Sarajevo (u daljnjem tekstu: Podnositelj zahtjeva ili Telemach) podnesen putem odvjetnika Nihada Sijerčića iz Sarajeva protiv gospodarskog subjekta „BABIĆ“ d.o.o. Neretvanska bb, 88420 Jablanica (u daljnjem tekstu: Babić) i gospodarskog subjekta „BH Telecom“ d.d., Franca Lehara 7, 71 000 Sarajevo (u daljnjem tekstu: BH Telecom) radi utvrđivanja postojanja zabranjenog sporazuma iz članka 4. stavak 1. točka b) i d) Zakona o konkurenciji („Službeni glasnik BiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09) (u daljnjem tekstu: Zakon).

Uvidom u podneseni Zahtjev, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da isti nije kompletan i uredan, u smislu članka 28. Zakona, te je zatražilo dopunu istog aktom broj: UP-03-26-3-011-2/17 od 26. travnja 2017. godine.

Podnositelj Zahtjeva je podneskom zaprimljenim pod brojem: UP-03-26-3-011-4/17 od 03.05.2017. godine zatražio produljenje roka za dostavu traženih podataka/dokumentacije, te je u međuvremenu dopunio isti i traženu dokumentaciju dostavio dana 08. svibnja 2017. godine podneskom broj: UP-03-26-3-011-5/17.

Konkurencijsko vijeće je podneskom broj: UP-03-26-3-011-6/17 dana 17.05.2017. godine obavjestilo Podnositelja zahtjeva da nije razmatralo zahtjev o produljenju roka za dostavljanje tražene dokumentacije, s obzirom da je u međuvremenu dostavio tražene podatke/dokumentaciju.

Podnositelj zahtjeva je dana 29.05.2017.godine podneskom broj: UP-03-26-3-011-7/17 dostavio dopis RAK-a koji se odnosi na predmetnu problematiku.

Kompletiranjem Zahtjeva, Konkurencijsko vijeće je Podnositelju zahtjeva izdalo Potvrdu o primitku kompletnog i urednog Zahtjeva, u smislu članka 28. stavak (3) Zakona, broj: UP-03-26-3-011-8/17 dana 06. lipnja 2017. godine.

1. Stranke u postupku

Stranke u postupku su gospodarski subjekti Telemach d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, Ilidža, 71000 Sarajevo kao Podnositelj Zahtjeva i gospodarski subjekat „BABIĆ“ d.o.o. Neretvanska bb, 88420 Jablanica i gospodarski subjekt „BH Telecom“ d.d., Franca Lehara 7, 71000 Sarajevo kao protivne strane.

1.1. Gospodarski subjekt Telemach d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, Ilidža, 71 000 Sarajevo

Gospodarski subjekt Telemach Društvo za pružanje usluga u oblasti telekomunikacija d.o.o. Sarajevo, ulica Džemala Bijedića 216, Ilidža, Sarajevo, registriran je kod Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem: 65-01-0620-08, čiji je osnivač BOSNIA BROADBAND S.a.r.l. iz Luksemburga i sa upisanim temeljnim kapitalom od (..)**¹ KM.

Pretežite registrirane djelatnosti gospodarskog subjekta Telemach su pružanje usluge distribucije televizijskog programa /signala, pružanje internet, usluge fiksne telefonije itd.

1.2. Gospodarski subjekt „BABIĆ“ d.o.o. Neretvanska bb, 88420 Jablanica

Gospodarski subjekt „BABIĆ“ d.o.o. Neretvanska bb, 88420 Jablanica registriran je kod Općinskog suda u Mostaru pod matičnim brojem: 1-11915, sa upisanim temeljnim kapitalom od (..)**KM, čiji su osnivači fizičke osobe (..)** sa (..)** % udjela i fizičke osobe (..)** sa (..)** % udjela.

Pretežite registrirane djelatnosti gospodarskog subjekta Babića su pružanje usluga iz oblasti građevinske djelatnosti.

1.3. Gospodarski subjekt „BH Telecom“ d.d., Franca Lehara 7, 71 000 Sarajevo

Gospodarski subjekt „BH Telecom“ d.d., Franca Lehara 7, 71 000 Sarajevo registriran je kod Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem: 65-02-0012-10, i sa upisanim temeljnim kapitalom od (..)** KM, čiji su osnivači određeni prema Rješenju komisije za vrijednosne papire FBiH broj: 03-19-101/04 od 19.02.2004. godine.

¹ (..)** podaci predstavljaju poslovnu tajnu

BH Telecom je vodeći operator u Bosni i Hercegovini, sa najvećim tržišnim udjelom na polju pružanja telekomunikacijskih usluga: fiksne, mobilne i internet mreže.

2. Pravni okvir predmetnog postupka

Konkurencijsko vijeće je tijekom postupka primjenilo odredbe Zakona, Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10), te odredbe Zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), u smislu odredbi članka 26. Zakona.

Pored navedenog, Konkurencijsko vijeće je izvršilo uvid i u Zakon o komunikacijama („Službeni glasnik BiH“, br. 31/03, 75/06, 32/10 i 98/12), te Odluku o usvajanju Politike sektora elektronskih komunikacija Bosne i Hercegovine za razdoblje 2017.-2021. i akcijskog plana za realizaciju politike („Službeni glasnik BiH“, br. 46/17), usvojenu od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Pravilo 54/2011 („Službeni glasnik BiH“, br. 85/11) kao i u odredbe Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list RBiH“, br. 2/92, 13/93 i 13/94) i Zakona o stvarnim pravima (Sl. Novine Federacije:66/13 i 100/13).

Konkurencijsko vijeće sukladno članku 43. stavak (7) Zakona u svrhu ocjene datog slučaja može koristiti sudsku praksu Europskog suda pravde i odluke Europske komisije.

3. Mjerodavno tržište

Sukladno članku 3. Zakona, te člancima 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište se određuje kao tržište određenih proizvoda koji su predmet obavljanja djelatnosti na određenom zemljopisnom tržištu.

Prema odredbi članka 4. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači smatraju međusobno zamjenjivim s obzirom na njihove bitne značajke, kvalitetu, namjenu, cijenu ili način uporabe.

Prema odredbi članka 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno zemljopisno tržište obuhvata cjelokupan ili značajan dio teritorija Bosne i Hercegovine na kome gospodarski subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini mjerodavnog proizvoda i/ili usluge pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uvjetima i koji to tržište bitno razlikuju od uvjeta konkurencije na susjednim zemljopisnim tržištima.

Konkurencijsko vijeće je odredilo da je mjerodavno tržište predmetnoga postupka tržište pristupa infrastrukturi novoizgrađenih objekata radi pružanja telekomunikacionih usluga.

Mjerodavno zemljopisno tržište predmetnoga postupka je područje Naselja Zalik, grada Mostara, budući da je postupak pokrenut zbog onemogućavanja pristupa infrastrukturi za pružanje telekomunikacionih usluga u stambeno-poslovnom objektu „Zalik“.

Slijedom navedenoga, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da u predmetnom postupku mjerodavno tržište predstavlja tržište pristupa infrastrukturi novoizgrađenih objekata radi pružanja telekomunikacionih usluga na području Naselja Zalik, grada Mostara.

4. Postupak po zahtjevu za pokretanje postupka

Podnositelj zahtjeva u Zahtjevu opisuje činjenično stanje i okolnosti koje su razlog za njegovo podnošenje, te u bitnom navodi slijedeće:

- da sukladno članku 27. i 28. Zakona o konkurenciji BiH podnose zahtjev za pokretanje postupka Konkurencijskom vijeću protiv gospodarskih subjekata: Babić i BH Telecom u svezi sa zaključivanjem zabranjenog sporazuma;
- da navedeni zabranjeni sporazum će imati negativne učinke na mjerodavnom tržištima vezanim za pružanje telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (budućim stanarima) u Mostaru (konkretno u okviru stambeno-poslovnog kompleksa „Zalik“) i to: distribucija audio-vizualnih medijskih sadržaja, pristup Internetu i fiksna telefonija;
- da se navedeni zabranjeni sporazum sprovodi putem onemogućavanja pristupa infrastrukturi za pružanje navedenih telekomunikacionih usluga u stambeno-poslovnom objektu „Zalik“ u Mostaru u izgradnji, konkurentskim telekomunikacionim operaterima, na temelju dogovora između investitora, odnosno vlasnika zgrade u izgradnji (Babić) sa jedne i BH Telecoma, sa druge strane;
- da je gospodarski subjekat Telemach, telekomunikacijska kompanija koja djeluje kao operator digitalne i analogne kablovske TV, pružalac usluge širokopojasnog Interneta i kao operator fiksne telefonije;
- da je gospodarski subjekat Babić - kompanija aktivna u oblastima visokogradnje, usluga i trgovine;
- da je gospodarski subjekat BH Telecom - jedan od tri dominantna (engl. incumbent) telekomunikacijska operatora u BiH, te da mu je glavna poslovna djelatnost pružanje telekomunikacijskih usluga u fiksnoj i mobilnoj telefoniji, distribucija medijskih sadržaja i pružanje usluge pristupa Internetu;
- da se predmetni Zahtjev tiče sporazuma o isključivoj kupovini, kao i obveze nekonkuriranja koju su izričito ili prećutno ugovorili gospodarski subjekti Babić i BH Telecom;
- da prema informacijama dostupnim Telemach-u, navedenim sporazumom Protivne Strane su se sporazumjele da gospodarski subjekat Babić neće omogućiti Telemach-u postavljanje mrežne infrastrukture za pružanje telekomunikacionih usluga stanarima u stambeno-poslovnom kompleksu u izgradnji „Zalik“ u Mostaru;
- da su Protivne Strane na navedeni način, zabranjenim dogovorom, onemogućile Telemach-u da pruža konkurentske usluge BH Telecomu, odnosno da ponudi svoje telekomunikacione usluge distribucije audio-vizualnog medijskog sadržaja, fiksne telefonije ili pristupa Internetu, krajnjim korisnicima (stanarima) u predmetnom objektu, uprkos jasno izraženom interesovanju operatera, odnosno zaključile su zabranjeni sporazum kojim se ograničava konkurencija na tržištu u smislu članka 4. Zakona;
- da Podnositelj smatra da su, za svrhu ocjene postojanja zabranjenog sporazuma između Protivnih Strana, mjerodavna tržišta pružanja telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (stanarima) na području naselja Zalik u Mostaru: distribucija audio-a medijskih sadržaja, pristup Internetu i fiksna telefonija;
- da treba imati u vidu da je zabranjeni sporazum zaključen između sudionika koji su aktivni na povezanim tržištima sa mjerodavnim tržištima, odnosno između telekomunikacionog operatera i investitora, odnosno vlasnika objekta;
- da se učinci sporazuma izravno ogledaju na pristup infrastrukturi za pružanje predmetnih usluga stambeno-poslovnom objektu, a neizravno reflektuju na pružanje usluge krajnjim korisnicima od strane telekomunikacionih operatera;
- da telekomunikacione kompanije nude različite usluge pretplatnicima, za koje je neophodan prethodni priključak na mrežnu infrastrukturu, a koje su međusobno povezane. Trend konvergencije usluga, odnosno prodaje paketa usluga, podrazumijeva da navedene usluge imaju međusobnu sinergiju, odnosno izbor korisnika za konkretnog operatera, kao i izvođača radova za to kojem operateru dozvoljava postavljanje infrastrukture, u određenoj je mjeri opredijeljen i opsegom usluga koje se nude, naročito u smislu paketa usluga;
- da također, BH Telecom, kao vladajući telekomunikacioni operater, koristi svoju tržišnu moć na određenim tržištima (npr. fiksne telefonije) kako bi dobio povoljnije uvjete u pogledu drugih usluga koje može pružati korisnicima;
- da u tom smislu, iako tržište mobilne telefonije nije obuhvaćeno Zahtjevom, treba imati u vidu da na izbor korisnika, odnosno stanje konkurencije utiče i ponuda paketa BH Telecoma, koji obuhvataju i druge telekomunikacione usluge;
- da iako bi hipotetički bilo moguće izdvojiti posebno tržište pristupa infrastrukturi za pružanje telekomunikacionih usluga stambeno-poslovnim objektima, pored predloženih mjerodavnog tržišta

učinaka sporazuma, djelovanje Protivnih Strana treba posmatrati cjelovito, odnosno učinci sporazuma su prevashodno usmjereni na maloprodajnu razinu tržišta;

- da pristup infrastrukturi predstavlja samo prethodni uvjet za pružanje mjerodavnih telekomunikacionih usluga, a telekomunikacioni operatori su jedini koji bi imali ekonomskog interesa da isključe konkurente ekskluzivnim aranžmanom sa investitorima i vlasnicima objekta (s obzirom da je samim investitorima u interesu da stanari imaju veći izbor usluga);
- da bilo koje radnje kojima se ograničava priključak na telekomunikacionu infrastrukturu, odnosno pristup stambenom objektu operateru, imaju negativne učinke na tržištima koja se odnose na krajnje korisnike;
- da bez mogućnosti da postavi svoju infrastrukturu, Telemach neće moći da dođe ni do krajnjih korisnika mjerodavnih telekomunikacionih usluga te s obzirom na prirodu pružanja telekomunikacionih usluga, ograničavanje postavljanja infrastrukture ima iste učinke na sva navedena mjerodavna tržišta, na kojima su BH Telecom i Telemach konkurenti;
- da stanari stambeno-poslovnog kompleksa „Zalik“, zbog nedostatka pristupa infrastrukturi, ne mogu pristupiti niti jednoj usluzi Telemacha;
- da su se medijski sadržaji emitirali pretežito bežično, putem analognog zemaljskog radio prijenosa, kao i to da su emiteri koristili tornjeve za emitiranje radi prijenosa televizijskog i radio signala, a gledatelji su preko antena primali signal;
- da se vremenom, razvitak tehnologije i infrastrukture omogućio upotrebu analogne kablске mreže (koaksijalni kabe) kojima je bilo moguće dostaviti signal izravno do domaćinstva i da je dodatno, satelitski prijenos omogućio da se medijski signal prenese preko velikih razdaljina;
- da sa razvitak digitalnih tehnologija, širenjem dostupnog protoka i trendom konvergencije u telekomunikacijama (mogućnost korištenja različitih tehnologija za suštinski iste ciljeve - slanje elektronske digitalne informacije od točke A do tačke B i natrag), medijski sadržaj je moguće dostaviti pretplatnicima koristeći širok spektar različitih tehnologija;
- da sa strane potražnje, sve navedene tehnologije u digitalnoj formi su zamjenjive pri distribuciji medijskih sadržaja, odnosno potrošači mogu koristiti bilo koju od ovih tehnologija da gledaju ili slušaju televizijski ili radijski program;
- da zbog svojstvenih razlika u tehnologiji, samo CATV i IPTV tehnologije omogućavaju dvosmjernu komunikaciju sa potrošačem, te na taj način, CATV i IPTV tehnologije se mogu koristiti u kombinaciji sa drugim telekomunikacionim uslugama, poput pristupa Internetu i telefoniji, videa-na-zahtjev, itd;
- da u pogledu predmetnog Zahtjeva, samo ove tehnologije zahtjevaju zajednički pristup objektima stanara u zgradama, odnosno postavljanje odgovarajuće infrastrukture u zgradi radi priključenja na mrežu operatora, koja bi se potom razvodila do pojedinačnih korisnika - DTH tehnologija podrazumijeva postavljanje satelitske antene, o čemu odlučuje pojedinačni korisnik;
- da Podnositelj smatra da kablška TV i IPTV trebaju biti dio istog mjerodavnog tržišta proizvoda iz razloga što su, iz ugla korisnika, savršeno zamjenjivi. CATV i IPTV imaju iste tehnološke karakteristike i sposobnost da opskrbljuju krajnje korisnike TV sadržajem podjednake kvalitete, kao i interaktivnim TV sadržajem. Prebacivanje sa jednog tehničkog sredstva prijenosa (kablške mreže) na drugo (IPTV) je lako i uobičajeno se dešava u BiH, što znači da su usluge BH Telecoma i kablških operatera međusobno zamjenjive i da postoji snažni međusobni konkurentski pritisak;
- da navedeni stav u pogledu zamjenjivosti CATV i IPTV-a sukladan je i sa praksom Evropske komisije;
- da je pristup Internetu proces koji omogućava korisnicima da se povežu na Internet, uz korištenje njihovih kompjutera ili mobilnih uređaja. Telekomunikacione kompanije mogu da pruže uslugu pristupa Internetu preko kablške platforme, kao i DSL platforme. Također, pružanje usluge pristupa Internetu je blisko povezano sa pružanjem drugih kablških usluga, poput iznajmljenih linija i usluga telehousinga;
- da slično kao pristup Internetu, kompanija koja upravlja dvosmjernom telekomunikacionom infrastrukturom je također u stanju da pruža glasovne usluge (usluge prijenosa glasa preko kablške i povezane mreže);
- da uprkos prisutnoj konvergenciji između različitih telekomunikacijskih proizvoda i pojavi multiple-playa, Podnositelj smatra da pružanje usluga fiksne telefonije (glasovne usluge) krajnjim korisnicima još uvijek predstavlja odvojeno tržište proizvoda u smislu Zakona;

- da telekomunikacione usluge se pružaju krajnjim korisnicima (pretplatnicima) od strane operatera, u zamjenu za mjesečnu pretplatu. Pristup infrastrukturi za pružanje telekomunikacionih usluga stambenim objektima predstavlja prethodni korak, odnosno izvedenu uslugu, prema kojoj investitor objekta u izgradnji zaključuje sporazume sa operaterima radi postavljanja odgovarajuće infrastrukture (cijevi, kabela, head-endova i ormarića), te omogućavanja priključenja na mrežu i pružanja usluga stanarima u takvim objektima. Pristup infrastrukturi je izvedena potreba investitora i originalnog vlasnika objekta, zasnovana na tražnji pojedinačnih stanara za telekomunikacionim uslugama. Za razliku od stambenih kuća, gdje se pristup infrastrukturi i usluga pružaju istom licu, u stambenim zgradama (a naročito u objektima u izgradnji) u značajnom vremenskom razdoblju, investitor ili vlasnik objekta učinkvito kontroliraju infrastrukturni pristup, s obzirom da vrši apsolutnu kontrolu nad odlučivanjem o samoj nepokretnosti za račun čitave zgrade, odnosno krajnjih korisnika predmetnih mjerodavnih usluga. Operateri ne mogu pružati usluge pojedinačnim korisnicima u stanovima bez prethodnog pristupa infrastrukturi čitave zgrade, odnosno pristupa zemljištu i zajedničkim objektima zgrade;
- da u BiH, tijekom izgradnje, investitor kao vlasnik zemljišta i nositelj dozvola za izgradnju odlučuje o postavljanju infrastrukture u objekat i suradnji sa gospodarskim subjektima koji će po useljenju pružati odgovarajuće usluge stanarima, uključujući telekomunikacione usluge;
- da u ovoj fazi izgradnje, investitor, odnosno vlasnik objekta učinkovito nastupa za račun budućih stanara (etažnih vlasnika), omogućavajući im kasniji pristup uslugama;
- da investitori generalno zadržavaju kontrolu nad odlukama o saradnji sa telekomunikacionim operaterima do izbora predstavnika stanara-etažnih vlasnika, odnosno do prodaje posljednjih stanova i imenovanja upravitelja zgrade, a faktički nekoliko godina po izgradnji objekta;
- da zakon o stvarnim pravima predviđa da instalacija kablinskih i antenskih sustava, od razvodnika na ulazu u zgradu do razvodnika na ulazu u stan, predstavlja zajednički dio zgrade, o kojima se stara postavljeni upravitelj;
- da u konkretnom slučaju, Babić je investitor, odnosno trenutni vlasnik stambeno-poslovnog kompleksa „Zalik“ u Mostaru;
- da sukladno prethodnoj praksi Vijeća, mjerodavno zemljopisno tržište za pružanje konkretnih telekomunikacionih usluga jeste teritorij naselja Zalik u Gradu Mostaru na kojoj se nalazi objekat u izgradnji investitora Babić;
- da je tržište pružanja mjerodavnih usluga krajnjim korisnicima po prirodi maloprodajno i lokalno, te da stambeni objekti predstavljaju nepokretnosti vezane za određeni teritorij, gdje samo gospodarski subjekti sa odgovarajućom infrastrukturom i mrežom mogu ponuditi investitorima priključenje odgovarajućoj mreži i na temelju toga ponuditi usluge korisnicima;
- da sukladno članku 27. Zakona, Vijeće će pokrenuti postupak po službenoj dužnosti ako postoji utemeljena sumnja da se značajno sprečava, ograničava i narušava tržišna konkurencija;
- da Telemach ima utemeljenu sumnju da su BH Telecom i Babić zaključili ekskluzivni sporazum - sporazum o isključivoj kupnji, odnosno sporazum sa obvezom nekonkurisanja, povodom postavljanja telekomunikacione infrastrukture neophodne za pružanje mjerodavnih usluga krajnjim korisnicima (stanarima) u stambeno-poslovnom kompleksu „Zalik“;
- da prema Odluci o skupnom izuzeću sporazuma između gospodarskih subjekata koji djeluju na različitim razinama proizvodnje odnosno distribucije („Odluka“) sporazumi o isključivoj kupovini predstavljaju sporazume kojima se kupac obvezuje nabavljati proizvode, koji su predmet sporazuma, samo od određenog dobavljača;
- da obvezom nekonkuriranja smatra se svaka neposredna ili posredna obveza radi koje kupac ne može proizvoditi, prodavati ili preprodavati zamjenske proizvode koji su konkurentni proizvodima koji su predmet sporazuma ili svaka neposredna ili posredna obveza kupca da kupi od dobavljača ili od nekog drugog ekonomskog subjekta kojeg je odredio dobavljač više od 80% (osamdeset posto) od ukupne količine proizvoda ili usluga i njihovih supstituta koje kupac kupuje na mjerodavnom tržištu;
- da imajući u vidu navedene tržišne udjele na mjerodavnom tržištima, jasno je da BH Telecom ne ispunjavaju uvjete za skupno izuzeće sporazuma od zabrane predviđene Odlukom;
- da s obzirom da prema strukturi mjerodavnog tržišta, gospodarski subjekat Babić odlučuje o priključku na telekomunikacionu infrastrukturu, te posljedično o pružanju mjerodavnih usluga krajnjim korisnicima, predmetni sporazum predstavlja uvođenje barijera ulasku na tržište, odnosno isključivanje sa tržišta konkurenata BH Telecoma i ograničavanje izbora krajnjih korisnika;

- da je suglasnost investitora neophodna radi omogućavanja operaterima da postave odgovarajuću infrastrukturu u zgradi, odnosno pružaju telekomunikacione usluge kasnijim korisnicima;
- da iz ugla korisnika, ponuda različitih pružatelja usluga omogućava veći izbor i konkurenciju između dobavljača, što rezultira povoljnijim uvjetima, a da iz ugla vlasnika zgrade, veći izbor pružatelja usluga i raznovrsnija infrastrukturna povezanost omogućavaju bolju ponudu kupcima stanova, odnosno povećanu vrijednost, atraktivnost i poboljšanu prodaju stanova;
- da ne postoji ni jedan ekonomski opravdan razlog zbog kojeg bi investitor onemogućio određenim pružateljima usluga da, o svom trošku, postave odgovarajuću infrastrukturu za priključak na telekomunikacionu mrežu ili koriste postojeće vertikalne instalacije;
- da jedini razlog zbog kojeg bi investitor odbio da omogući pristup dodatnom telekomunikacionom operateru, a naročito značajnijem igraču na lokalnom tržištu, jeste ekskluzivni sporazum, obveza nekonkuriranja ili neka druga forma zabranjenog sporazuma sa posljedicama po konkurentne pružatelje usluga;
- da je Telemach uputio zahtjev za priključenje na mrežnu infrastrukturu investitorima kompleksa „Zalik“, koji je bio usmjeren na spajanje zgrade na mrežu. Međutim, navedeni zahtjev je, bez odgovarajućeg obrazloženja odbijen od strane investitora;
- da u svom odgovoru od 20.03.2017. godine, poslovni subjekt Babić navodi da zahtjevu za priključenje nije u mogućnosti udovoljiti iz razloga što sa „BH Telecom d.d. Sarajevo, koji je lider u pružanju predmetnih usluga, imamo dugogodišnju poslovnu suradnju i okvirni dogovor koji obuhvata i predmetni stambeno-poslovni objekat“;
- da je poslovni subjekt Babić ovim priznao zaključenje zabranjenog sporazuma sa BH Telecom-om, a čiji je cilj i posljedica isključenje poslovnog subjekta Telemach-a sa tržišta;
- da iz navedenog dopisa i postupanja poslovnog subjekta Babić očigledno je da se u pogledu stambeno-poslovnog kompleksa „Zalik“ pristup infrastrukturi, odnosno pružanje usluga omogućava ekskluzivno poslovnom subjektu BH Telecom, uz onemogućavanje pružanja konkurentskih usluga;
- da se stanarima navedenog objekta prilikom useljavanja u objekat ovim postupanjem onemogućava priključenje na uslugu Telemacha, a Telemachu se onemogućava postavljanje odgovarajuće infrastrukture za priključenje na mrežu i na temelju toga pružanje usluga zainteresiranim korisnicima;
- da treba imati u vidu da su investitori omogućili ulazak u zgradu, brendiranje i pružanje mjerodavnih usluga stanarima u zgradi BH Telecomu prije nego što je izvršen tehnički prijem zgrade, etažiranje, itd, te da je to bitno zbog toga što, nakon etažiranja, stubište i zemljište oko zgrade koje joj pripada postaju zajedničko vlasništvo etažnih vlasnika, kako u svom dopisu navodi i sam investitor;
- da navedenim aktivnostima, stanari se unaprijed vezuju za konkretnog operatera (najčešće na najmanje 24 mjeseca, na koliko se zaključuju mjerodavni ugovori). Dodatno, omogućavanje određenim operaterima (BH Telecom) ugradnje vlastite infrastrukture u tijeku izgradnje, uz istovremeno onemogućavanje sličnog priključka drugim operaterima, predstavlja značajnu privilegiju za takve operatere, a barijeru ulasku njihovim konkurentima;
- da u trenutku kada se svi stanari usele i dobiju mogućnost odlučivanja o omogućavanju izgradnje infrastrukture, operateri koji nisu ugradili opremu u fazi izgradnje nailaze na problem jer tada sama instalacija u novoj zgradi mora ići nadžbukno, gdje je problem dobiti odgovarajuću suglasnost stanara u tek useljenoj zgradi za potrebne instalacije, dok njihovi konkurenti (u ovom slučaju BH Telecom) imaju unaprijed integriranu podžbuknu infrastrukturu i mogu bez bilo kakvih poteškoća pružati usluge bilo kojem stanaru zgrade. Faktički se time onemogućava konkurentskim operaterima da dođu do krajnjih korisnika;
- da prema informacijama dostupnim Telemachu, brojni potencijalni stanari u stambeno-poslovnom objektu „Zalik“ su izrazili interesiranje za priključenje na njegovu mrežu - najčešće su u pitanju već postojeći korisnici koji su željeli izvršiti preseljenje priključka;
- da je dana 16. ožujka 2017. godine, Telemach uputio poslovnom subjektu Babić zahtjev za priključenje stambeno-poslovnih objekata na kablanski-distributivni sistem, te da su dana 20. ožujka 2017. godine, dobili odgovor poslovnog subjekta Babić koji je izravno odbio da omogući priključenje predmetnog stambeno-poslovnog kompleksa na mrežu Telemacha, odnosno postavljanje odgovarajuće infrastrukture za pružanje telekomunikacionih usluga ovog operatera, uz obrazloženje;
- da je poslovni subjekt Babić omogućio pružanje usluga stanarima samo jednom operateru (BH Telecom), a drugog (Telemach) onemogućava da ponudi svoju uslugu korisnicima, te je jasno da se

ovakvim postupanjem (protivnim izraženoj zainteresiranosti operatera) neposredno narušava konkurencija na maloprodajnim telekomunikacionim tržištima, odnosno ograničava pravo izbora zainteresovanih stanara zgrade;

- da prema članku 4. stavak (1) b) Zakona, zabranjeni su sporazumi koji se odnose na ograničavanje i kontrolu proizvodnje, tržišta, tehničkog razvitka ili ulaganja. Prema Odluci, sporazumi o isključivoj kupovini, odnosno sporazumi koji sadrže obvezu nekonkuriranja, izuzimaju se od zabrane, pod uvjetom da su ispunjeni određeni uvjeti, uključujući pragove tržišnih udjela i trajanje obveze nekonkuriranja;
- da s obzirom na dostavljene informacije o tržišnom udjelu BH Telecoma na mjerodavnom tržištu, postoji utemeljena sumnja da sporazum između Protivnih Strana ne ispunjava uvjete za skupno izuzeće od zabrane;
- da dodatno, činjenica da je poslovni subjekt Babić omogućio priključak na mrežu jednom operateru, a da su izričito odbili da to učine drugom, znači da je predmetni sporazum omogućio dogovorenu primjenu različitih uvjeta za identične transakcije s drugim gospodarskim subjektima, dovodeći Telemach u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju, odnosno da predstavlja i povredu čl. 4. stavak (1), točka d) Zakona;
- da imajući u vidu da Telemach nema u svom posjedu ugovor koji su zaključili Babić i BH Telecom, ukoliko i nije ugovoren zabranjeni sporazum u formi isključive kupovine i obveze nekonkuriranja, svakako da postoji sporazum o bojkotu Telemacha kao konkurentskog operatera, jer Telemach neće imati faktičku mogućnost da pruža svoje usluge u predmetnoj nepokretnosti po transparentnim, tržišnim uvjetima;
- da postoji utemeljena sumnja o bojkotu Telemacha od strane konkurentske kompanije. Zatvaranje pristupa tržištu (od strane BH Telecoma, u ovom slučaju kroz ugovor sa poslovnim subjektom Babić) konkurentskom dobavljaču je forma vertikalnog zabranjenog sporazuma između Babić i BH Telecom. Takvi dogovori su zabranjeni i predstavljaju kršenje prava konkurencije i kao takvi strogo se sankcioniraju i ne mogu biti izuzeti od zabrane ni na koji način zbog ozbiljnih negativnih učinaka koje imaju po konkurenciju i krajnje potrošače;
- da iako ovo pitanje nije strogo mjerodavno za ocjenu predmetnog postupanja, treba imati u vidu i regulatorne principe telekomunikacija, prema kojem se temeljnim principom telekomunikacija smatra pristup javnim telekomunikacionim uslugama za sve korisnike, na transparentnom, objektivnom i nediskriminatorskom temelju, koje operater telekomunikacija može osigurati uz razumnu dobit;
- da je jasno da predmetni sporazum onemogućava takav pristup uslugama budućim stanarima kompleksa „Zalik“, odnosno da je suprotan i osnovnim načelima reguliranja telekomunikacija u Bosni i Hercegovini, koje podrazumijevaju i fer konkurenciju između telekomunikacionih operatera, odnosno zabranjuju zlouporabu tržišne moći vladajućih (incumbent) operatera;
- da mjerodavne smjernice EU koje se odnose na primjenu propisa o konkurenciji u sektoru telekomunikacija (Obavijest o primjeni propisa o konkurenciji na sektor telekomunikacija, odnosno Smjernice o primjeni propisa o konkurenciji na ugovore o pristupu u sektoru telekomunikacija) prave razliku između tržišta koje se odnose na uslugu koja se pruža krajnjim korisnicima i pristupa neophodnoj infrastrukturi za pružanje usluga krajnjim korisnicima;
- da u konkretnom predmetu, s obzirom na stanje na mjerodavnom tržištu, odnosno činjenicu da telekomunikacioni operateri nude priključak na infrastrukturu investitorima u Bosni i Hercegovini bez posebnih naknada, nije neophodno posebno razlikovati ove dvije razine tržišta. Tržišnu snagu operatera u pristupu infrastrukturi je načelno moguće „preslikati“ u odnosu na položaj na maloprodajnom nivou tržišta (broj korisnika), a jedino je moguće da državni telekomunikacioni operater (BH Telecom), ima još izraženiju tržišnu snagu i poziciju u ponudi pristupa investitorima, s obzirom na snažan sinergijski efekat njegovog paketa usluga;
- da Europska Komisija tako navodi da ekskluzivne obveze u ugovorima u telekomunikacionom sektoru kojima se omogućava pristup jednoj kompaniji vjerovatno ograničavaju konkurenciju, jer se onemogućava pristup infrastrukturi drugim kompanijama;
- da zabranjeni ugovor između Protivnih Strana narušava konkurenciju, jer onemogućava konkurentske operatere da ponude svoje usluge krajnjim korisnicima, odnosno omogućava BH Telecomu monopol u pružanju mjerodavnih usluga stanarima u stambeno-poslovnom kompleksu „Zalik“;
- da radi pravilne procjene učinaka zabranjenog sporazuma, treba imati u vidu se ovakvim postupanjem stvara dugoročni presedan na mjerodavnim tržištima, s obzirom da se ovakvom

ekskluzivnošću i nekonkuriranjem u velikoj mjeri onemogućava ponuda telekomunikacionih usluga stanarima u novogradnji u Mostaru;

- da ukoliko Vijeće ne bi sankcioniralo predmetnu praksu, moguće je da bi se trend ekskluzivnosti zgrada i priključka na infrastrukturu proširio, čime bi se tržište ograničilo i zatvorilo, odnosno smanjila konkurencija u pogledu mjerodavnih usluga;
- da Telemach posebno ističe da je prije nekoliko mjeseci pokrenuo sličan postupak protiv nekoliko osoba za slično postupanje u objektu „Nova Otoka“ u Sarajevu, te su se isti odmah po pokretanju postupka javili sa interesom za zaključenje ugovora;
- da s obzirom na tržišni položaj Telemach grupe u Mostaru, moguće je pretpostaviti da se značajan broj postojećih korisnika useljava u predmetni stambeno-poslovni kompleks, gdje su *de facto* onemogućeni odabrati svog dosadašnjeg operatera, čime kompanija izravno gubi korisnike uslijed nedozvoljenog sporazuma;
- da je u međuvremenu Podnositelj zahtjeva počeo zaprimati zahtjeve svojih korisnika za priključenje na lokaciji stambeno-poslovnog kompleksa „Zalik“ u Mostaru, a kojima nažalost nije u mogućnosti da udovolji, s obzirom da je uslijed zabranjenog sporazuma zaključenog između Protivnih strana u ovom objektu uskraćen pristup Podnositelju zahtjeva i isti je onemogućen da postavi svoju infrastrukturu i pruži uslugu svojim korisnicima, koji takvu uslugu zahtijevaju;
- da je za gradnju primarne mreže potrebno pribaviti dozvole sukladno propisima o prostornom planiranju;
- da Podnositelj zahtjeva ima izgrađene mreže na području Grada Mostara, tako da sa svojim primarnim mrežama pokriva oko 90% cjelokupnog teritorija Grada Mostara;
- da se radi dijelom o izgrađenoj vlastitoj infrastrukturi, a Podnositelj dijelom koristi i podzemnu i nadzemnu infrastrukturu drugih gospodarskih subjekata, temeljem ugovornog odnosa, te ističu da se radi o primarnoj telekomunikacijskoj infrastrukturi, dok za pružanje usluge u svakoj pojedinoj zgradi, Podnositelj (kao i svaki drugi operater) mora postaviti sekundarnu mrežu do i unutar svake pojedine zgrade;
- da Podnositelj uobičajno zaključuje ugovore s investitorima radi postavljanja vlastite infrastrukture tijekom gradnje novih objekata.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da povrede Zakona, na koje Podnositelj zahtjeva ukazuje, nije moguće utvrditi bez provođenja postupka, te je sukladno članku 32. stavak (2) Zakona donijelo dana 07.06.2017. godine Zaključak o pokretanju postupka broj: UP-03-26-3-011-10/17 (u daljnjem tekstu: Zaključak), radi utvrđivanja postojanja zabranjenih konkurencijskih djelovanja u smislu članka 4. stavak 1. točka b) i d) Zakona.

Konkurencijsko vijeće, sukladno članku 33. stavak (1) Zakona, je dostavilo Zahtjev i Zaključak na odgovor protivnim stranama u postupku, gospodarskom subjektu Babić aktom broj: UP-03-26-3-011-15/17 i gospodarskom subjektu BH Telecom aktom broj: UP-03-26-3-011-16/17, dana 08.06.2017.godine.

Konkurencijsko vijeće je dostavilo Zaključak Podnositelju zahtjeva, aktom broj: UP-03-26-3-011-14/17 dana 08.06.2017.godine.

Babić je dostavio odgovor Konkurencijskom vijeću, dana 23.06.2017. godine podneskom zaprimljenim pod brojem: UP-03-26-3-011-19/17, te u bitnom navodi:

- da u potpunosti negiraju postojanje zabranjenog sporazuma u smislu članka 4. Zakona;
- da budući da ne postoji zaključen sporazum, nije točno da se nepostojećim nesporazum onemogućava pristup infrastrukturi za pružanje telekomunikacionih usluga u stambeno-poslovnom objektu „Zalik“ u Mostaru u izgradnji konkurentskim operaterima;
- da su navodi u zahtjevu potpuno neutemeljeni, s obzirom da investitor nema nikakav mehanizam da spriječi, naruši ili ograniči tržišnu konkurenciju iz razloga što je krajnji cilj izgradnje stanova je njihova daljnja prodaja a ne iznajmljivanje;

- da samim činom prodaje kupac postaje vlasnikom svog etažnog dijela kao i suvlasnikom zajedničkih prostorija koji kao takav ima pravo da zatraži priključak bilo kojeg pružatelja telekomunikacionih usluga a samim time i Telemach-a;
- da su potpuno paušalni navodi kako zabranjeni sporazum (nepostojeći) narušava konkurenciju, jer onemogućava konkurentne operatore da ponude svoje usluge krajnjim korisnicima, odnosno da BH Telecom ima monopol navedenih usluga stanarima stambeno-poslovnog objekta Zalik;
- da svaki etažni vlasnik ima pravo da zatraži priključak bilo kojeg telekomunikacionog operatera što svakako uključuje i Telemach;
- da nisu točni navodi u Zahtjevu koji se odnose na činjenicu da je potrebna suglasnost investitora radi omogućavanja postavljanja odgovarajuće infrastrukture u zgradi, odnosno radi pružanja telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima, iz razloga što postoji infrastruktura u zgradi koja je izgrađena;
- da je isključivo pravo etažnih vlasnika da odluče hoće li uopće uspostaviti telekomunikacijske priključke, kao i kojeg pružatelja tih usluga će odabrati;
- da gospodarskog subjekta Babić kao investitora se ne tiče koga će etažni vlasnici odabrati;
- da Telemach pruža svoje usluge u svim objektima koje je izgradio gospodarski subjekat Babić, te nema razloga da iste usluge ne pruža i u novoizgrađenom kompleksu.

BH Telecom je dostavio odgovor Konkurencijskom vijeću, dana 23.06.2017. godine podneskom zaprimljenim pod brojem: UP-03-26-3-011-20/17, te u bitnom navodi:

- da u cjelosti osporavaju utemeljenost podnesenog Zahtjeva, činjenične navode i istaknute prijedloge u Zahtjevu;
- da ističu kako ne postoji nikakav usmeni ili pisani dogovor između BH Telecoma i Babića u svezi sa izgradnjom vertikalne kablске infrastrukture ili pružanjem TK usluga u stambeno-poslovnom objektu Zalik;
- da je potrebno iznijeti konkretne stavove u svezi sa predmetom spora, kako bi se, eventualno, i Konkurencijsko vijeće odredilo u odnosu na mogućnost da na tržištu eventualno postoji natjecanje operatora telekomunikacija u postavljanju tzv. „kućnih instalacija“ u stambenim objektima u fazi izgradnje, utvrdilo da li i kako to eventualno utječe ili može utjecati na tržište pristupa infrastrukturi novoizgrađenih zgrada radi pružanja TK usluga, uz uvažavanje činjenice da se, objektivno, radi o nereguliranoj oblasti, bar u ovoj fazi liberalizacije telekomunikacionog tržišta u BiH;
- da su tvrdnje Telemacha da bez mogućnosti da postavi svoju infrastrukturu, neće moći da dođe ni do krajnjih korisnika mjerodavnih telekomunikacionih usluga pogrešne i neutemeljene, te da niti u jednom pogledu Telemachu nije „onemogućeno pružanje konkurentskih usluga BH Telecomu“;
- da vodeći se logikom Podnositelja Zahtjeva, niti jedan kablški operator ne bi mogao pružati TK usluge bez postavljene vlastite mrežne infrastrukture, a što je po samoj prirodi pružanja TK usluga netočno;
- da Podnositelj Zahtjeva a priori isključuje mogućnost korištenja postojeće infrastrukture, odnosno mogućnost iznajmljivanja vertikalne infrastrukture izgrađene od strane Babića;
- da je gospodarski subjekt Babić pravni subjekt koji se ne bavi telekomunikacijama sa kojim BH Telecom ima dobru suradnju, prvenstveno jer je tzv. veliki korisnik TK usluga BH Telecoma;
- da otvoreni pristup mreži kao uzlazno veleprodajno tržište je najčešće pominjani termin u sektoru elektroničkih komunikacija, budući da je to kao prvi preduvjet liberalizacije tržišta, osnov za zaštitu tržišne konkurencije na maloprodajnom tržištu pružanja telekomunikacijskih usluga, koje Podnositelj Zahtjeva smatra mjerodavnim tržištima;
- da stoga obrazloženje po kojem u točki 3.1.4. Zahtjeva, Telemach dovodi u svezi maloprodajno tržište TK usluga, nije u skladu sa principima utvrđivanja mjerodavnih tržišta, prema kojem prvo treba poći od tržišta koje je prvo u proizvodnom lancu, pa tek ukoliko na tom tržištu postoje prepreke, analizirati eventualne nedostatke u zdravoj konkurenciji na maloprodajnim tržištima;
- da je dokaz za to i činjenica da na osnovu Preporuke Europske komisije o mjerodavnim tržištima ne postoji nijedno maloprodajno tržište TK usluga, a koja su podložna ex ante regulaciji;
- da Podnositelj Zahtjeva u svojoj ponudi nema razdvojene usluge televizije, interneta i fiksne telefonije, jer ih nudi isključivo u paketu, odnosno, nije moguće ugovoriti korištenje samo usluge

Interneta ili samo usluge fiksne telefonije, bez korištenja usluge kablanske televizije, što nije naveo u svom Zahtjevu;

- da Podnositelj Zahtjeva navodi potpuno irelevantnu činjenicu da BH Telecom nudi uslugu mobilne telefonije u paketu sa drugim uslugama, iako mobilna telefonija nema veze ni po kakvom temelju sa mjerodavnim tržištima iz ovog postupka, niti po prirodi tehnologije kojom se pruža, niti vezivanjem za pakete ostalih usluga;
- da je neozbiljno paušalno navođenje u točki 3.1.3. Zahtjeva da je BH Telecom vladajući operator, pri čemu se ne navodi akt kojim je dominantnost utvrđena, niti na koje se tržište misli kada se BH Telecom kvalificira na taj način;
- da je pretpostavka od koje je neophodno krenuti da bi se predmetni postupak sagledao u ispravnom kontekstu, jeste utvrđeno tržište pristupa infrastrukturi novoizgrađenih objekata radi pružanja TK usluga;
- da je Bosna i Hercegovina na osnovu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Europskim zajednicama i njihovim državama članicama (SSP) preuzela obvezu postepenog usklađivanja postojećeg i budućeg zakonodavstva Bosne i Hercegovine, koje uključuje i sektor elektroničkih komunikacija;
- da Bosna i Hercegovina je zemlja u kojoj još uvijek postoji visok stepen neusklađenosti sektorske regulative u oblasti elektroničkih komunikacija sa zakonodavstvom EU, pri čemu je i oblast regulacije pristupa infrastrukturi generalno, uključujući novoizgrađene objekte, koji su predmet Zahtjeva, još uvijek neharmonizirana, kako je potvrdila i Regulatorna agencija za komunikacije BiH u aktu broj 02-29-1846-2/16 od dana 02.09.2016. godine;
- da se pravila konkurencijskog prava u ovom postupku ne smiju posmatrati zasebno u odnosu na regulativu u sektoru telekomunikacija, imajući u vidu da su državna regulatorna tijela i osnovana s primarnim ciljem liberalizacije tržišta i promoviranja i zaštite tržišne konkurencije za dobrobit korisnika, koja se manifestira kroz snižavanje cijena i podizanje kvalitete usluga;
- da je pristup mreži i povezanoj opremi u oblasti telekomunikacija regulisan Direktivom o pristupu 2002/19/EZ na temelju koje je eksplicitno uređen način, subjekti i obveze pristupa u cilju zaštite tržišne konkurencije (članak 12. Direktive);
- da potenciraju uzimanje u obzir mjerodavnih materijalnih odredbi, budući da je *ex ante* regulacija od strane nacionalnog regulatornog tijela u oblasti telekomunikacija neophodna zbog masovnosti tržišta koje je predmet razmatranja, te bi bilo potpuno neučinkovito svaki pojedinačni slučaj pristupa mreži/zgradi/korisniku razmatrati zasebno pred Konkurencijskim vijećem;
- da se regulatornim tijelima i nameće obaveza stalne analize i praćenja tržišta telekomunikacija, te nametanje obveza u slučaju da ustanovi neregularnosti koje narušavaju konkurenciju i liberalizaciju tržišta;
- da je Regulatorna agencija za komunikacije između ostalog, dužna vršiti redovite analize sukladno Pravilu 54/2011 o analizi tržišta elektronskih komunikacija („Službeni glasnik BiH”, broj 85/11) čiji je osnovni cilj utvrditi postoji li na određenom tržištu učinkvita konkurencija ili na tom tržištu postoji jedan ili više operatora koji imaju značajnu ili zajedničku značajnu tržišnu snagu;
- da obavezujuću spregu djelovanja Regulatorne agencije za komunikacije i Konkurencijskog vijeća propisuje citirano Pravilo kroz slijedeću obvezu: „U svrhu određivanja pojedinačnog mjerodavnog tržišta Agencija utvrđuje dimenziju usluga i zemljopisnu dimenziju tog tržišta, vodeći računa o Smjernicama i mjerodavnoj legislativi iz područja zaštite konkurencije” Također, „U postupku analize tržišta Agencija će, prema potrebi, surađivati sa Konkurencijskim vijećem Bosne i Hercegovine.”;
- da u provođenju postupaka analize tržišta, Agencija posebno vodi računa o primjeni mjerodavne preporuke Europske komisije o mjerodavnim tržištima koja podliježu prethodnoj regulaciji (u daljnjem tekstu: Preporuka 2014/710/EU) i mjerodavnim Smjernica Evropske komisije o analizi tržišta i utvrđivanju značajne tržišne snage (u daljnjem tekstu: Smjernice);
- da sukladno navedenoj Preporuci, a što smatraju mjerodavnim za ovaj postupak, Agencija je bila dužna izvršiti analize čiji su predmet veleprodajno tržište fizičkog pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući zajednički i potpuni pristup izdvojenoj lokalnoj petlji) na fiksnoj lokaciji i veleprodajno tržište širokopojasnog pristupa (Tržišta 4 i 5), jer su upravo analize tih tržišta pretpostavke za omogućavanje svim operatorima međusobnog pristupa korisnicima do kojih putem svojih infrastruktura dolazi drugi mrežni operatori;
- da iako je dana 08.12.2014. godine Agencija izradila Nacrt analize, koji je uputila na javne konzultacije, te nakon prikupljenih komentara na taj dokument, objavila novi Nacrt i otvorila javne konzultacije od dana 08.04.2016. godine, do dana sačinjavanja ovog odgovora, Agencija nije utvrdila

konačan tekst Analize niti donijela odluku o regulisanju ovih tržišta i nametanju bilo kakvih obveza proglašenim vladajućim operatorima, tj. nije izvršila obveze koje joj nameću Preporuka, Smjernice i Pravilo 54/2011;

- da pored toga, Agencija nije usvojila niti bilo koji drugi podzakonski akt u okviru svojih nadležnosti, kojim bi se uredilo pitanje izgradnje telekomunikacijskih instalacija u novoizgrađenim objektima uopće, a naročito tehničke standarde i pravila pristupa drugih operatora izgrađenoj infrastrukturi;

- da iako BH Telecom nije pasivno legitimiran u ovom postupku, opreza radi iznose argumentaciju u svezi sa prirodom poslovnog odnosa izgradnje, koji je ključan temelj za utvrđivanje činjenice da nema elemenata po osnovu kojih bi isti bio označen kao zabranjen u smislu Zakona o konkurenciji;

- da investitor kao graditelj objekta ima pravo da, sukladno odobrenju za građenje, objekat izgradi u potpunosti samostalno ili u suradnji sa gospodarskim subjektima koje sam odabere, jer je objekat sukladno Zakonu o stvarnim pravima u njegovom vlasništvu sve do momenta etažiranja i prijenosa vlasništva nad pojedinim stambenim jedinicama;

- da su zakonske odredbe o imovinsko-pravnim odnosima imperativne prirode, te je poslovni odnos koji je predmet razmatranja ovog postupka neophodno sagledati u navedenom kontekstu;

- da tvrdnja na kojoj Telemach zasniva svoj Zahtjev, a po kojoj bi investitor imao obvezu omogućiti svakom mrežnom operatoru da u bilo kojoj fazi gradnje objekta instalira svoju opremu ili infrastrukturu u objektu, iz više razloga nema nikakvo uporište niti u pozitivnim propisima, niti u logičkom rezonovanju;

- da investitor samostalno odlučuje da li će uopšte raspolagati objektom nad kojim ima neprikosnoveno pravo vlasništva, te kakve će funkcionalnosti i kvalitet navedeni objekat posjedovati, a sve sukladno sa investicionim planom i investiciono-tehničkim projektom izgradnje, kao i planiranim budžetom za izgradnju;

- da podsticanje dupliranja instalacija, što bi u određenim slučajevima, pod pretpostavkom da svi mrežni operatori iskažu interes za izgradnju vlastite infrastrukture, bilo i do 10 individualnih instalacija (za pretpostavku uzeti u obzir nositelji dozvole za pružanje usluga fiksne telefonije u Županiji Sarajevo kao temeljne telekomunikacione usluge), narušilo bi, ne samo ekonomičnost i smisao gradnje modernih višestambenih zgrada (nepotrebno oduzimanje ograničenog korisnog prostora u urbanim sredinama), nego bi potencijalno imalo negativan utjecaj sa aspekta zaštite okoliša, ciljeva urbanističkog i prostornog planiranja, kao i nepotrebno prouzrokovalo investicione troškove, pri čemu je irelevantno ko bi te troškove snosio;

- da ako bi do svakog stana dolazilo više instalacija, po prirodi stvari svaki stanar bi koristio samo jednu (veoma mala vjerovatnoća je da bi koristio više od jednog do dva operatora istovremeno), što znači da bi kroz vremenski tijek amortizacije instalirane infrastrukture, svi ostali infrastrukturni pristupi instalirani od onih operatora, koji nisu izbor stanara, bile potpuno neiskorištene i ekonomski neisplative;

- da logika i principi ekonomske gradnje novoizgrađenih objekata, koja ima za cilj poticaj investiranja u suvremene mreže velikih brzina, prepoznata je i u aktuelnoj europskoj regulativi iz predmetne oblasti;

- da je dupliranje gradnje kućnih instalacija, kao i telekomunikacionih pristupnih mreža generalno, potpuno suprotno ciljevima Direktive 2014/61/EU od 15.05.2014. o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacija mreža velikih brzina (u daljnjem tekstu; Direktiva) na koju se i sam Podnositelj Zahtjeva poziva, izvlačeći pojedine odredbe iz konteksta njenog cilja, utvrđenog u članku 1. stavak 1: „*Ova Direktiva ima za cilj olakšati i potaknuti uvođenje elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine promičući zajedničko korištenje postojeće fizičke infrastrukture i omogućujući učinkovitije postavljanje nove fizičke infrastrukture kako bi trošak uvođenja takvih mreža bio što niži.*“;

- da smisao Direktive sastoji se u promicanju dijeljenja kompletne infrastrukture koja je već izgrađena između pojedinih pružatelja usluga, i to do te mjere da se na raspolaganje moraju staviti i sve ranije položene vodovodne, gasne i druge cijevi i kanalizacija, a sve u cilju višestrukog iskorištavanja i izbjegavanja stalnog prekopavanja i investiranja;

- da se u stavku 13. preambule Direktive ističe učinkovitost u ponovnom korištenju postojeće fizičke infrastrukture za uvođenje elektroničkih komunikacijskih mreža, posebno u područjima gdje ne postoje odgovarajuće elektroničke komunikacijske mreže ili gdje ne bi bilo ekonomski opravdano graditi novu fizičku infrastrukturu;

- da je evidentno da je Zahtjev Telemacha neutemeljen obzirom da u stambeno-poslovnim kompleksu Zalik ne postoji ograničavanje izbora operatora telekomunikacija, jer stanari, kao suvlasnici nad

zajedničkim dijelovima zgrade, imaju jedini ovlaštenje da nakon etažiranja nekretnine omoguće pristup bilo kojem operatoru, odnosno postavljanje mrežne infrastrukture, ukoliko konkretni operater ne želi koristiti postojeću;

- da su u tom smislu netočni navodi iz Zahtjeva, gdje Telemach, između ostalog, ističe kako je: „suglasnost investitora neophodna radi omogućavanja operatorima da postavje odgovarajuću infrastrukturu u zgradi, odnosno pružaju TK usluge kasnijim korisnicima" itd.;

- da pored navedenog, Telemach putem kompanije Total TV čije usluge prodaje kao povezano društvo, budući da su u vlasništvu istog pravnog subjekta, već u ovom trenutku ima mogućnost pružanja usluge distribucije TV, i to satelitskom tehnologijom tzv. DTH (direct to home), bez potrebe ugradnje bilo kakve infrastrukture unutar zgrade;

- da Podnositelj Zahtjeva navodi u napomeni broj 1. da je našao kako su određena regulatorna tijela utvrdila nezamjenjivost DTH tehnologije sa IPTV i CATV. Na ovom primjeru se najbolje pokazuje spremnost Podnositelja Zahtjeva na manipulisanje podacima;

- da ovakva ocjena regulatornih tijela je nesumnjivo oslonjena na analizu tržišta u konkretnoj zemlji, a ispravno bi bilo da je Podnositelj Zahtjeva analizirao praksu i drugih regulatornih tijela prije iznošenja stava o nezamjenjivosti tehnologija;

- da primjera radi, susjedna Republika Hrvatska, odnosno Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja je u rješenju broj: 580-05-10-74-100 od 31. kolovoza 2010. godine utvrdila drugačije, te je prostim pretraživanjem na Internetu moguće pronaći brojne primjere i jedne i druge tvrdnje. To upućuje na zaključak da je u cilju utvrđivanja ove činjenice neophodno analizirati elemente zamjenjivosti na remelju podataka koji su mjerodavni u odnosu na BiH, sukladno pravilima konkurencijskog prava, a ne koristiti analogiju iz drugih predmeta izvlačeći ih iz konteksta danog činjeničnog stanja;

- da udjel širokopojasnih korisnika koji koriste kablsku infrastrukturu u BiH je u konstantnom porastu, što govori o raspoloživosti i dostupnosti kablске infrastrukture i dodatno ide u prilog konkurentnosti tržišta u BiH, odnosno nepostojanju nikakve barijere za ulazak novih operatora na tržištu širokopojasnih usluga u BiH. Tržište veleprodajnog pristupa infrastrukturi (uključujući pristup novoizgrađenim zgradama) i veleprodajnog širokopojasnog pristupa je još uvijek neregulirano tržište u Bosni i Hercegovini;

- da mjerodavan materijalni propis koji se primjenjuje u sektoru izgradnje mreža u novim objektima je trenutno Zakon o stvarnim pravima i Zakon o obligacionim odnosima;

- da sukladno time, investitori shodno principima autonomije volje i slobode ugovaranja imaju puno pravo da odaberu da li će sami izgraditi određene građevinske elemente u objektu ili će to činiti u suradnji sa nekim drugim licem u vidu zajedničkog ulaganja. Nakon etažiranja objekta i prenosa vlasništva na stambenim jedinicima, po sili zakona, stanari postaju suvlasnici zajedničkih dijelova zgrade, čime dobijaju ovlaštenje da prostom većinom odluče da li će raditi nadogradnju i uvođenje dodatnih elemenata odnosno funkcionalnosti u zgradi, uključujući nove instalacije;

- da transponovanjem EU regulative u pozitivno zakonodavstvo Bosne u Hercegovine, koje je obvezujuće i izvjesno u predstojećem periodu, svi pružatelji TK usluga će po nediskriminirajućim uvjetima moći pružati svoje usluge putem veleprodajnog najma infrastrukture u vlasništvu ili pod kontrolom drugih infrastrukturnih operatora, čime će biti do kraja dovedena liberalizacija maloprodajnog tržišta. S obzirom da je sama kućna instalacija po Zakonu o stvarnim pravima zajedničko vlasništvo etažnih vlasnika, još i prije faktičke primjene propisa *de lege ferenda*, Telemach ima mogućnost da vlastitom infrastrukturom uz saglasnost stanara dođe do objekta i svim zainteresiranim subjektima pruži svoje usluge;

- da stoga je navod Podnositelja Zahtjeva o tome da je njegov naknadni dolazak u zgradu u nezavidnom položaju zbog nadžbukne gradnje i dolaska poslije ostalih operatora, takav da nastoji prije svega prikriti specifičnu prirodu pravnog posla kod gradnje infrastrukture novoizgrađenih objekata. U svom podnesku Podnositelj Zahtjeva, izuzev iznošenja paušalnih i neutemeljenih tvrdnji, nije ponudio niti jedan mjerodavan argument kojim dokazuje da su Babić i BH Telecom postigli takav vid dogovora koji je imao za cilj sprječavanje njegove kompanije u pružanju usluga stanarima u objektu u naselju Zalik, jer je taj cilj po prirodi stvari, a imajući u vidu stvarnopravna načela kojima se uređuje pitanje etažnog vlasništva i zajedničkih dijelova zgrada, nemoguće postići;

- da na kraju žele upozoriti na to da bi usvajanje Zahtjeva Telemacha u ovom postupku bilo potpuno suprotno cilju odgovarajuće regulative Europske Komisije, te bi za posljedicu imalo obeshrabrenje

ulaganja u visokokvalitetnu telekomunikacijsku mrežu, koje su svakako visokorizične i neizvjesne poslovne odluke;

- da je značajno napomenuti da se sam Podnositelj Zahtjeva u analognim poslovnim odnosima, kao navodni odnos Babić - BH Telecom, u ovom postupku ponaša potpuno identično, a pored toga na tržištu djeluje nelojalno, agresivno i suprotno principima zdrave konkurencije, te bi presedan i odluka u ovakvim pravnim stvarima u njegovu korist mogli izazvati niz novih kontrapostupaka pred Konkurencijskim vijećem protiv ovog subjekta, ukoliko je to izbor i način na koji isti želi da se bori na tržištu telekomunikacija u Bosni i Hercegovini;

- da sam Podnositelj Zahtjeva u točki 4.1.5. pretpostavlja mogućnost nepostojanja zabranjenog sporazuma između BH Telecoma i Babića, odnosno ističe da „*ukoliko i nije ugovoren zabranjeni sporazum u formi isključive kupovine i obveze nekonkurisanja, svakako da postoji sporazum o bojkotu Telemacha, kao konkurentskog operatera*“, te da navedeni stav Podnositelja Zahtjeva dokazuje kako je i sam Podnositelj Zahtjeva svjestan nepostojanja zabranjenog sporazuma između BH Telecoma i Babića, te pokušava svoju situaciju pravno zaštititi putem uvođenja terminologije bojkota, a koja je u samom pravu konkurencije nepoznata i zakonski neprimjenjiva;

- da iz svega navedenog u Odgovoru zaključuju kako je Zahtjev Telemacha u potpunosti neosnovan i neutemeljen, te da ne dokazuje postojanje zabranjenog sporazuma između Babića i BH Telecoma.

BH Telecom je zatražio dana 16.06.2017.godine podneskom zaprimljenim pod brojem: UP-03-26-3-011-17/17 uvid u spis, u cilju pripreme odgovora gospodarskog subjekta BH Telecom-a, koji im je odobren aktom broj: UP-03-26-3-011-18/17 od 19.06.2017. godine u prostorijama Konkurencijskog vijeća dana 05.07.2017. godine u 12,00 časova, o čemu je sačinjena službena zabilješka broj: : UP-03-26-3-011-22/17.

Također, gospodarski subjekt BH Telecom je zatražio dana 28.09.2017.godine podneskom zaprimljenim pod brojem: UP-03-26-3-011-38/17 uvid u spis, koji im je odobren aktom broj: UP-03-26-3-011-40/17 od 03.10.2017. godine u prostorijama Konkurencijskog vijeća dana 11.10.2017. godine u 12,00 časova, o čemu je sačinjena službena zabilješka broj: : UP-03-26-3-011-45/17.

Konkurencijsko vijeće podneskom broj: UP-03-26-3-011-23/17 od 06.07.2017.godine dostavio Telemach-u odgovore Babić-a i BH Telecom-a, podneskom broj: UP-03-26-3-011-24/17 od 06.07.2017.godine dostavljen je BH Telecom odgovor gospodarskom subjektu Babić, dok je podneskom broj: UP-03-26-3-011-25/17 od 06.07.2017.godine gospodarskom subjektu Babiću je dostavljen odgovor gospodarskog subjekta BH Telecom-a.

Također, Konkurencijsko vijeće je poslalo Obavijest gospodarskom subjektu Telemach podneskom broj: UP-03-26-3-011-26/17 od 26.07.2017.godine u svezi podataka koji su označili poslovnom tajnom te kao takve nisu dostavljeni suprotnim stranama, da se u tom slučaju suprotne strane o tome nisu izjasnile u svom odgovoru što znači da se u slučaju usmene rasprave (koja je obavezna u predmetima stranaka sa protivnim interesima) o tome neće raspravljati i ti djelovi neće biti mjerodavni za donošenje odluke sukladno članku 10. Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16).

Gospodarski subjekt Telemach podneskom zaprimljenim pod brojem: UP-03-26-3-011-28/17 od 21.08.2017.godine dostavio je očitovanje na odgovore Babića i BH Telecoma u kojem između ostalog navodi:

- da s obzirom na korespondenciju između gospodarskih subjekata Babić i BH Telecom, Babić je morao biti svjestan postojanja navedenog sporazuma, odnosno razloga sopstvenog odbijanja suradnje sa Telemach-om u pogledu predmetnog objekta, te jasno je da postoji poslovna suradnja kao i okvirni dogovor, te da su navodi Babića neistiniti;

- da skida oznaku poslovne tajne sa označenih podataka, kako bi se isti dostavili na očitovanje suprotnim stranama;

- da je na sastanku održanom između (..)** ispred Telemacha i (..)** ispred Babića, dana 3. jula 2017. godine, (..)** predložio da Telemach za pristup zgradi sa vlastitom infrastrukturom plati (..)** KM, kako je, prema njegovim navodima, platio BH Telecom;
- da je jasno da postoji sporazum između BH Telecoma i Babića, odnosno da je BH Telecom platio potonjem za privilegovano postavljanje kablasko- distributivne infrastrukture u predmetnom objektu u izgradnji;
- da posebno treba obratiti pažnju na navode Babića da je nezainteresiran da li će Telemach pružati usluge korisnicima ili neće, odnosno da smatra da nema razloga da Telemach ne pruža svoje usluge i u novoizgrađenom kompleksu, koji su izravno kontradiktorni citiranoj prethodnoj komunikaciji između navedenih strana po ovom pitanju, odnosno činidbama BH Telecom-a radi onemogućavanja konkurentskog pristupa predmetnoj infrastrukturi.
- da radi boljeg razumjevanja problematike, neophodno je pojašnjenje fizičke strukture predmetne zgrade i način postavljanja kabela BH Telecom-a., naime, instalacije BH Telecom-a u objektu „Zalik“ su integrirane u zidovima stanova, odnosno elektrokomunikacioni kabeli koje je postavio BH Telecom se instaliraju u zidove pri izgradnji i nalaze se u njima pri primopredaji stana vlasnicima (na temelju sporazuma između BH Telecom-a i Babića);
- da konkurentski operatori, poput Telemach-a, mogu jedino (uz suglasnost investitora ili zajednice stanara) da postave vertikalni vod kroz zgradu, a ukoliko korisnici žele pristup usluzi (priključak na vertikalni vod), moraju postavljati posebne PVC kanaliće u haustorima i stanovima, gdje bi bili smješteni kabeli Telemacha do priključka u stanu;
- da alternativno, vlasnici stanova bi mogli da raspolažu kabelima koje je BH Telecom postavio u zidove, da se isključe sa mreže BH Telecoma i priključe na vertikalni vod konkurentskog operatora (naravno, pod uvjetom da investitor ili zajednica stanara dozvole postavljanje konkurentskog vertikalnog voda);
- da BH Telecom aktivno onemogućava stanare da koriste svoje pravo vlasništva nad kablaskom infrastrukturom integriranom u zidove stanova čiji su vlasnici.
- da s jedne strane, značajnu barijeru pružanju telekomunikacionih usluga stanarima u novoizgrađenim objektima predstavljaju dodatni građevinski radovi (bušenje i montiranje) koje bi vlasnici stana morali da dozvole u novouseljenom stanu radi priključka na mrežu alternativnih operatora (pri čemu već postoji kablaska infrastruktura u zidovima stana), te suglasnost investitora, odnosno drugih vlasnika stanova radi dodatnih intervencija. Dodatno, praksa investitora da naplaćuju naknade za postavljanje infrastrukture i pristup stanovima u objektima u izgradnji bi značajno povećala troškove kablaskih operatora, odnosno neopravdano omogućila stjecanje dodatnih prihoda investitorima na način koji prouzrokuje negativne učinke na konkurenciju na telekomunikacionom tržištu. S druge strane, s obzirom na dosadašnju praksu (izbjegavanja) interkonekcije sa alternativnim operatorima u izostanku propisane ponude od strane sektorskog regulatora, odnosno na dosadašnju praksu odbijanja zahtjeva vlasnika stanova da se „skinu“ sa njegove mreže, kojom BH Telecom narušava pravo svojine vlasnika stanova, jasno je da BH Telecom onemogućava da se priključni kabeli koje je postavio u zidove povežu sa konkurentskom vertikalom u objektu (bez obzira na pitanje vlasništva, odnosno upravljanja takvom infrastrukturom);
- da je tačno da investitor ima pravo da sukladno odobrenju za građenje objekta objekat izgradi samostalno ili u suradnji sa gospodarskim subjektima koje sam odabere, jer je objekat u njegovom vlasništvu do momenta etažiranja i prijenosa vlasništva nad pojedinačnim stambenim jedinicama;
- da je tačno da investitor koji gradi zgradu za vlastite potrebe nema obvezu omogućavanja pristupa različitim kablaskim operatorima (jer stanovi u takvoj zgradi nisu na tržištu, odnosno investitor samostalno donosi odluke o kupovini mjerodavnih telekomunikacionih usluga i ne utječe na odlučivanje trećih osoba). Međutim, nesporno je da investitor zgrade namijenjene prodaji može značajno utjecati na pružanje usluga vlasnicima stanova putem sporazuma sa pružateljima usluga koji se realiziraju tijekom izgradnje, te da je u konkretnom slučaju, Babić omogućio privilegirano pružanje usluga jednom operatoru (BH Telecom-u);
- da je istina da vlasnici stana formalno mogu zatražiti priključak bilo kojeg pružatelja telekomunikacionih usluga. Međutim, defacto je netočno da vlasnici stanova mogu pod istim uvjetima omogućiti pristup bilo kojem operatoru i da ne postoje posljedice po konkurenciju, jer su sporazumom u konkretnom slučaju Babić i BH Telecom omogućili privilegirano položaj za BH Telecom u odnosu na konkurentske operatore/pružaoce usluga.

- da je razlog zašto je BH Telecom zaključio sporazum sa Babićem (i platio prethodno navedeni iznos), odnosno povreda konkurencije u konkretnom slučaju jeste faktičko integriranje kabela u zidove stanova koji će se prenijeti na vlasnike stanova, te dogovor investitora (Babića) i samo jednog operatora radi postavljanja kablova kojima upravlja taj operator (BH Telecom) u zidove u fazi izgradnje, kako bi taj operator stekao privilegiran položaj u odnosu na svoje konkurente prije useljenja stanova, uz praksu onemogućavanja postavljanja alternativne kabelske infrastrukture, odnosno onemogućava priključka stanara na alternativnu infrastrukturu;
- da za priključak na uslugu BH Telecom-a, korisniku ne bi bili potrebni nikakvi dodatni radovi (s obzirom na postojeće kabele u zidu), dok bi za postavljanje infrastrukture alternativnog operatora:
 - konkurentski operator morao da se posebno dogovori sa Babićem ili zajednicom stanara (u ovisnosti od momenta odvijanja dogovora) o postavljanju vertikalnog voda, što podrazumijeva komplicirani proces dobijanja suglasnosti za radove, radi interesovanja samo određenih stanara ; i
 - vlasnik stana morao da prihvati dodatne i estetski neadekvatne radove na novouseljenom objektu, a alternativni operator da napravi značajne dodatne investicije u izgradnju priključka, koje su drugačije (veće) od onih koje je BH Telecom morao da snosi. Pri tom, naročito treba imati u vidu činjenicu da se ugovori o pružanju telekomunikacionih usluga stanarima uobičajeno zaključuju na dvije godine, čime se i pravno značajno ograničava pristup konkurentskih operatora korisnicima na određeno razdoblje po useljenju.
- da i kada bi se prihvatilo da postoji mogućnost da konkurentski operatori sekundarnu kabelsku infrastrukturu zakupljuju od BH Telecom-a, konkurentski operatori bi morali da snose dodatne troškove takvog zakupa, samo na temelju sporazuma BH Telecom-a i Babića, koji nije dostupan drugim operatorima, a suprotno pravu vlasništva i namjerama samih vlasnika stanova. Dakle, učinci restriktivnog sporazuma, u smislu uvođenja barijera za pristup korisnicima, očigledni su u konkretnom slučaju;
- da gospodarski subjekat Babić (i drugi investitori koji eventualno primjenjuju isti model zabranjenih sporazuma sa jednim operatorom) i određeni telekomunikacioni operatori, izgradnjom integrirane kabelske distributivne mreže u zidovima objekta i naknadnim upravljanjem takvom mrežom, odnosno uskraćivanjem pristupa alternativnim operatorima, imaju na raspolaganju izravan mehanizam da spriječe, naruše ili ograniče tržišnu konkurenciju u pružanju telekomunikacionih usluga, na taj način što privilegijiranjem jednog operatora postavljaju značajnu faktičku barijeru ulasku njegovim konkurentima. Činjenica da Babić gradi stanove za daljnju prodaju ne znači da nije u mogućnosti da utječe na konkurenciju na nepovezanom tržištu, stoje evidentno i iz činjenice da je ostvario dodatne prihode iz takvih aktivnosti. Sporazumom između Babića i BH Telecom-a se potonjem omogućio privilegirani pristup korisnicima u fazi izgradnje, odnosno ograničila konkurencija na mjerodavnim tržištima elektronskih komunikacija;
- da u tom smislu, ukoliko bi vlasnici stanova zaista mogli da raspolažu postavljenom sekundarnom kablskom infrastrukturom u stanovima, te ukoliko bi mogli da se opredijele na čiju će se vertikalnu infrastrukturu priključiti (i ukoliko bi postavljanje vertikalne infrastrukture bilo slobodno svim operatorima, naročito u fazi izgradnje, dok nisu potrebne dodatne suglasnosti), ne bi bilo problema iz ugla propisa o konkurenciji. Operatori bi mogli postaviti svoju infrastrukturu u vertikali zgrade i stanari bi mogli da promijene priključak na operatora, u zavisnosti od ponuđenih tržišnih uvjeta. Međutim, BH Telecom nije zaključio sporazum sa Babićem, niti postavio svoju infrastrukturu u izgradnji da bi korisnicima omogućio izbor operatora, već da bi imao privilegiran pristup stanovima;
- da suprotno navodima BH Telecoma, Podnositelj ima dokaze da je navedeni gospodarski subjekt u praksi izravno onemogućavao zainteresirane korisnike da preuzmu upravljanje nad sekundarnom kablskom infrastrukturom integriranom u zidove njihovih stanova, odnosno da slobodno raspolažu svojom imovinom i eventualno se opredijele za usluge konkurentskog operatora;
- da je jedna od korisnica u naselju „Nova Otoka" (o situaciji u ovom naselju je Vijeće upoznato u prethodnom postupku) se obratila BH Telecomu za zahtjevom za odspajanje sa kabelske mreže operatora, te je BH Telecom izričito odbio da omogućiti vlasnici stana vršenje prava svojine, odnosno onemogućio joj je priključenje na uslugu drugih operatora;
- da suprotno navodima iz Izjašnjenja, jasno je da BH Telecom u praksi aktivno onemogućava korisnike da upravljaju sopstvenom imovinom, da nastoji da očuva privilegirani položaj koji je stekao na temelju zabranjenih restriktivnih sporazuma, te da onemogućiti, odnosno značajno otežati, konkurenciju u pristupu stanarima mjerodavnih objekata;

- da je naročito upitan pravni temelj upravljanja BH Telecom-a nad integriranim kabelima, s obzirom na činjenicu da stanovi primopredajom postaju svojina vlasnika stana, zajedno sa svim pripacima;
- da koliko je poznato Telemachu, vlasnici stanova zaključuju ugovor o kupoprodaji sa Babićem i, prije zaključivanja posebnog sporazuma o pružanju telekomunikacionih usluga sa BH Telecom-om, ni na koji način ne ograničavaju svoje pravo vlasništva nad stanovima (niti prihvataju da BH Telecom bude vlasnik kabela u zidovima koji im pripadaju). Dakle, vlasnici stanova su vlasnici i sekundarne kablovske infrastrukture u okviru kupljenog stana, odnosno priključka. Shodno tome, nejasno je po kom temelju uopće BH Telecom odlučuje da upravlja integriranom infrastrukturom ili onemogućava stanarima da izaberu operatora (ili se „skinu“ sa njegove mreže, koja je postavljena u zidove stana u vlasništvu korisnika), odnosno neophodno je da Vijeće jasno zauzme stav da integrirana infrastruktura u stanovima predstavlja svojina vlasnika stana, sukladno Zakonu o obligacionim odnosima i Zakonom o stvarnim pravima (na koje se sam BH Telecom poziva);
- da u tom smislu, Podnositelj nije ni u mogućnosti da zaključi bilo kakav sporazum sa BH Telecom-om o iznajmljivanju postojeće sekundarne infrastrukture - s obzirom da BH Telecom nije vlasnik takve infrastrukture, već pojedinačni vlasnici stanova. BH Telecom, kao entitet koji faktički upravlja infrastrukturom, može jedino tehnički omogućiti vlasnicima stanova da svojom svojinom raspolazu sukladno svojim prohtjevima, ali ne može ih uslovljavati da kabele u zidovima vlastitih stanova isključivo koriste za pristup njegovim uslugama. Babić, kao investitor, može omogućiti telekomunikacionim operatorima da pristupe objektu i postave u konkretnoj zgradi kabelsku infrastrukturu u okviru vertikale, bez neopravdanog privilegiranja određenih operatora;
- da u pogledu odnosa sa Babićem, čak i ukoliko bi Podnositelj danas pristao na to da investitor može proizvoljno postavljati cijenu za postavljanje telekomunikacione infrastrukture u objekte u izgradnji i pristup budućim stanarima (što predstavlja sistemsku barijeru ulasku na tržište koju bi takvi investitori postavljali pred pružatelje usluga, a koja nije opravdana konkretnim aktivnostima investitora i kojom bi investitori ograničavali konkurenciju na tržištima na kojima sami nisu aktivni), ponovo je BH Telecom u konkretnoj situaciji nenadoknadivo privilegiran, s obzirom na prethodno navedene činjenice;
- da razmatranja BH Telecom-a o nereguliranosti tržišta pristupa infrastrukturi nisu mjerodavna za predmetni postupak. Nije sporno da pristup infrastrukturi novoizgrađenih objekata nije ex ante reguliran (u ovom trenutku) u Bosni i Hercegovini. To ne znači da BH Telecom može koristiti nedostatke zakonskog okvira iz oblasti elektronskih komunikacija za ograničavanje konkurencije na tržištu, što je utvrđeno u većem broju postupaka pred Vijećem;
- da u tom smislu, nedostatak ex ante regulative za predmetno pitanje ne znači da Vijeće ne treba da postupi; upravo naprotiv, Vijeće i mora da odluči u predmetnom postupku u okviru svojih ex post nadležnosti ispravljanja tržišnih anomalija, te takvim postupanjem ni na koji način ne bi prejudiciralo utvrđivanje budućeg zakonskog okvira iz oblasti elektronskih komunikacija. Navedeno je naročito slučaj jer se BH Telecom poziva na analize RAK-a pripremljene 2014. godine, a koje nikad nisu usvojene;
- da djeluje da prema BH Telecom-u, „učinkovitost“ u tržišnom nadzoru nadležnih organa znači da ukoliko sektorski regulatori sporo usvajaju odgovarajući zakonski okvir, treba unedogled omogućiti sankcioniranje nezakonitog postupanja iz ugla propisa o konkurenciji;
- da nisu međutim do kraja točni navodi BH Telecom-a da je ova oblast posebno neuređena. Nova Politika sektora telekomunikacija predmetno pitanje uređuje na sasvim suprotan način od onog koji propagira BH Telecom i izričito predviđa da investitori novih objekata moraju osigurati pristup svim zainteresiranim operatorima;
- da u pogledu navoda BH Telecom-a o zamjenljivosti DTH tehnologije sa kablskom infrastrukturom i citiranja prakse određenih regulatornih tela, Podnositelj će citirati prethodnu praksu samog Vijeća u predmetima ocjena koncentracija, gdje je Vijeće analiziralo mjerodavno tržište i jasno utvrdilo da DTH i kablaska televizija nisu zamjenljive. S obzirom da BH Telecom insistira da je referentna ocjena regulatornih tijela oslonjena na analizu tržišta u konkretnoj zemlji, a da je Vijeće u nekoliko predmeta već učinilo takvu analizu za tržište Bosne i Hercegovine, Podnositelj smatra da su daljnja razmatranja zamjenljivosti DTH ponude sa kablskom infrastrukturom suvišna. Činjenica da Podnositelj pruža i DTH uslugu korisnicima je irelevantna za predmetni slučaj i tržište pristupa kablskoj infrastrukturi. DTH ponuda Podnositelja nije zamjenljiva sa mjerodavnim uslugama BH Telecom-a i ne utječe na procjenu učinaka spornog sporazuma.
- da je paradoksalno je da se BH Telecom u ovim okolnostima poziva na dopis RAK-a o slobodi pristupa novoizgrađenim stambeno-poslovnim objektima radi pružanja telekomunikacionih usluga;

- da u podnesku koji sam BH Telecom citira, RAK je upravo zauzeo stav da se predmetno postupanje Protivnih strana u ovom predmetu može smatrati narušavanjem konkurencije. Sam RAK navodi da uslijed nepostojanja posebnih pravila u sektorskoj regulativi, nije u mogućnosti da vodi postupak po predmetnom pitanju, te upućuje operatore na pokretanje odgovarajućih postupaka pred Vijećem. To je u konkretnom slučaju i učinjeno, radi zaštite prava operatora i formiranja jasne i ravnopravne prakse za sve sudionike na tržištu po predmetnom pitanju. U tom smislu, u potpunosti je nejasno zašto BH Telecom smatra da mu dostavljeni dopis ide u prilog, s obzirom na jasan stav sektorskog regulatora i činjenicu da Podnositelj upravo postupa po uputama sektorskog regulatora u konkretnom slučaju.
- da je činjenica da je predmetno pitanje prepoznato kao posebno osjetljivo u oblasti elektronskih komunikacija je jasna i iz nove Politike sektora elektronskih komunikacija Bosne i Hercegovine (objavljena 23. lipnja 2017. godine), koja u točki 1.1 g) (Reguliranje i izgradnja EK infrastrukture) izričito predviđa da će zakonodavac u okviru svojih nadležnosti osigurati da objekti koji će se ubuduće graditi omogućavaju ulazak više operatora u isti stambeni ili poslovni objekat, što može podrazumijevati određivanje broja ulaza kabelske kanalizacije, razvodnih ormarića i obaveze gradnje unutrašnje kabelske kanalizacije (kanalića) u samom objektu;
- da navedena Politika predstavlja nedavno usvojeni generalni dokument koji postavlja strateške pravce razvoja, a koji tek treba da budu pretočeni u konkretne propise. Do usvajanja i primjene navedenih propisa, a sukladno navodima samog RAK-a, na Vijeću je da praksom u pojedinačnim slučajevima omogućiti ostvarivanje slobodne tržišne konkurencije, odnosno onemogućiti zatvaranje tržišta sporazumima pojedinih operatora i investitora;
- da u tom pogledu, jasno je da tvrdnje BH Telecom-a o navodnoj neučinkovitosti „dupliranja instalacija“ nisu opravdane, niti sukladne regulatornim okvirima i trendovima u predmetnoj oblasti. Radi postojanja konkurencije u pružanju usluga korisnicima (odnosno, infrastrukturnog pristupa), nije neophodno da svaki operator sa mrežnom dozvolom postavi svoju infrastrukturu, to ne bi bilo ekonomski isplativo, niti realno (što znači da operatori to ne bi ni radili, kao stoje dobro poznato BH Telecom-u). Bilo bi dovoljno da investitor, na osnovu transparentnih, jasnih i opravdanih kriterija blagovremeno unaprijed, na temelju infrastrukturnih mogućnosti zgrade, omogućiti operatorima da se kvalificiraju za postavljanje svoje mreže, ukoliko su zainteresirani. Međutim, BH Telecom smatra da je „ekonomičnije“ da se na temelju „dugogodišnje uspješne poslovne suradnje i okvirnog dogovora“ privilegirani pristup omogućiti samo jednom operatoru. Prosto rečeno, BH Telecom se ne brine oko suvišnih i ekonomski neisplativih investicionih troškova na tržištu uopće ili u odnosu na konkurentne operatore, već pokušava da očuva svoj privilegirani položaj;
- da je BH Telecom u podnesku Vijeću od 21. lipanj 2017. godine dostavio brojke o korisnicima u naselju Zalik koji se razlikuju od podataka koje je dostavio Podnositelj.
- da Podnositelj pretpostavlja da je BH Telecom pri obračunu koristio uži zemljopisni teritorij (naselja Zalik). Naselje Zalik se u širem smislu proteže i iznad magistralnog puta (gornji dio Zalika), a moguće je da BH Telecom nije obuhvatio korisnike koji se nalaze ispod magistrale (do željezničke stanice). Međutim, Telemach smatra da različit obuhvat zemljopisnog tržišta ne utječe značajnije na procjenu tržišne snage sudionika na svakom od mjerodavnih tržišta, niti učinaka predmetne povrede konkurencije (naročito imajući njen značaj za opštu tržišnu praksu postavljanja kabelske infrastrukture u novoizgrađenim objektima);
- da s obzirom na inzistiranje BH Telecom-a na zajedničkom korištenju postojeće fizičke infrastrukture i neisplativosti postavljanja paralelnih infrastruktura (suprotno Politici sektora elektronskih komunikacija), a imajući u vidu pravnu nesigurnost u pogledu svojine nad infrastrukturom integriranom u zidove stanova prije primopredaje vlasniku i ovlaštenja operatora nakon primopredaje, Podnositelj predlaže da Vijeće u konačnoj odluci naloži Protivnim stranama da u stambeno-poslovnim objektima „Zalik“:
 - BH Telecom omogućiti vlasnicima stanova, bez bilo kakvih ograničenja, da iskoriste postavljenu sekundarnu kabelsku infrastrukturu u stanovima, do vertikalnog voda, odnosno da se odspoje sa njegovog priključka i priključe na infrastrukturu konkurentskih operatora, ukoliko to žele;
 - Babić omogućiti zainteresiranim operatorima da pristupe stambeno- poslovnim objektima „Zalik“, odnosno da bez naknade postave svoju kabelsku infrastrukturu u okviru navedenog stambeno-poslovnog objekta, uključujući u vertikalnom vodu.
- da podsjećanja radi, Podnositelj je u Zahtjevu tražio da Vijeće utvrdi da su Protivne strane zaključile zabranjeni sporazum, da im naloži da svoje ponašanje na tržištu uskladi sa odredbama Zakona o

konkurenciji, te da omoguće priključak stambeno-poslovnog objekta „Zalik“ na telekomunikacionu mrežu svih zainteresiranih operatora pod fer i transparentnim uvjetima;

- da imajući u vidu konkretnu infrastrukturu zgrade, odnosno nemogućnost da se postavi alternativni priključak stanovima bez dodatnih radova, činjenicu da telekomunikacioni kablovi predstavljaju svojину vlasnika stanova, odnosno daje investitor trenutno jedini ovlašten da omogući konkurentskim operatorima da pristupe zgradi, predložene mjere predstavljaju jedini način da se na mjerodavnom tržištu uspostavi učinkovita konkurencija između telekomunikacionih operatora, odnosno anuliraju negativni učinci predmetnog restriktivnog sporazuma po konkurenciju.

Gospodarski subjekt Telemach je podneskom zaprimljenim pod brojem: UP-03-26-3-011-29/17 od 23.08.2017. godine dostavio dodatne dokaze iz kojih se vidi daje poslovni subjekt BH Telecom u sličnoj situaciji, u naselju „Nova Otoka“ jednoj korisnici zabranio odspajanje sa kabeleske mreže BH Telecoma i priključenje na drugog operatera (*Molba korisnice BH Telecoma za odspajanje od 07.08.2017. godine i e-mail odgovor BH Telecoma zainteresiranoj korisnici u naselju „Novci Otoka“ od 14. kolovoza 2017. godine.*)

Dopisom gospodarskog subjekta Telemach broj: UP-03-26-3-011-28/17 od 21.08.2017.godine kojim je skinuta oznaka poslovne tajne sa određenih podataka, dostavljeni su gospodarskim subjektima BH Telecom aktom broj: UP-03-26-3-011-40/17 od 03.10.2017. godine i Babiću aktom broj: UP-03-26-3-011-41/17 od 03.10.2017. godine

5. Usmena rasprava i daljnji tijek postupka

Budući da se radi o postupku sa strankama sa suprotnim interesima, Konkurencijsko vijeće je zakazalo usmenu raspravu, sukladno članku 39. Zakona, dana 04.10.2017. godine (pozivi dostavljeni Podnositelju zahtjeva aktom broj: UP-03-26-3-011-32/17, BH Telecom-u aktom broj: UP-03-26-3-011-31/17, i Babiću aktom broj: UP-03-26-3-011-33/17 od 18.09.2017. godine)

Usmena rasprava zakazana za dan 04.10.2017. godine na pismeni obrazloženi zahtjev gospodarskog subjekta Babić je odgođena, sukladno članku 39. stavak (4) Zakona (podnesak broj: UP-03-26-3-011-34/17 zaprimljenim dana 22.09.2017 godine), te je Konkurencijsko vijeće zakazalo novu usmenu raspravu za dan 01.11.2017. godine (pozivi dostavljeni Podnositelji zahtjeva aktom broj: UP-03-26-3-011-36/17, BH Telecom-u aktom broj: UP-03-26-3-011-37/17, i Babiću aktom broj: UP-03-26-3-011-35/17 od 26.09.2017. godine), koja je odgođena na obrazloženi zahtjev Telemach-a broj: UP-03-26-3-011-39/17 od 02.10.2017. godine

Konkurencijsko vijeće zakazalo je novu usmenu raspravu za dan 06.11.2017. godine i obavjestilo stranke u postupku aktima broj: UP-03-26-3-011-42/17, UP-03-26-3-011-43/17 i UP-03-26-3-011-44/17 dana 10.10.2017. godine.

Na usmenoj raspravi održanoj u prostorijama Konkurencijskog vijeća (Zapisnik broj: UP-03-26-3-011-46/17 od 06.11. 2017. godine), ispred Podnositelja zahtjeva nazočio je punomoćnik Nihad Sijerčić, odvjetnik, ispred gospodarskog subjekta Babić punomoćnik dr. sc. Almir Gagula, odvjetnik i ispred BH Telecoma punomoćnici Vahida Hodžić, Berina Avdić i Nihad Odošić.

Podnositelj zahtjeva, i Protivne strane u postupku su ostali pri dosadašnjim iskazima, kao i dali dodatna pojašnjenja.

Podnositelj zahtjeva je u tijeku usmene rasprave predložio vještačenje na okolnosti davanja finansijskih i drugih oblika naknade od strane gospodarskog subjekta BH Telecoma za postavljanje infrastrukture u objektima Babić, te je na usmenoj raspravi u suglasnosti sa svim strankama u postupku odobreno da se izvrši finansijsko vještačenje na okolnosti upoređivanja finansijske ili druge naknade za postavljanje infrastrukture BH Telecoma i Telemacha u objekte gospodarskog subjekta Babić, te da stranke dostave odgovore na pitanja koja su im postavljena u tijeku usmene rasprave, kao i da se zakaže nova usmena rasprava nakon što se obavi vještačenje.

Stranke su dostavile tražene odgovore u ostavljenom roku i to: Podnositelj zahtjeva dopisom broj: UP-03-26-3-011-47/17 od 09.11.2017. godine, gospodarski subjekt Babić dopisom broj: UP-03-26-3-011-50/17 od 10.11.2017. godine i gospodarski subjekt BH Telecom dopisom broj: UP-03-26-3-011-48/17 od 09.11.2017. godine.

Konkurencijsko vijeće je dana 30.11.2017. godine donio Zaključak o vještačenju broj: UP-03-26-3-011-52/17 kojim se određuje Nedeljka Bilić, stalni sudski vještak ekonomske struke da izvrši vještačenje na gore utvrđene okolnosti, te da dostavi nalaz i mišljenje.

U dostavljenom nalazu i mišljenju stalnog sudskog vještaka zaprimljenim dana 15.01.2018. godine pod brojem: UP-03-26-3-011-64/17 utvrđeno je da gospodarski subjekt Babić u posmatranom razdoblju 01.01.2016. godine do 30.11.2017. godine nije imalo bilo kakvih transakcija sa društvima BH Telecom i Telemach koje su u svezi postavljanja infrastrukture u objektima društva Babić.

Dana 30.01.2018. godine Podnositelj zahtjeva je podneskom zaprimljenim pod brojem: : UP-03-26-3-011-68/17 dostavio očitovanje na nalaz/mišljenje sudskog vještaka.

Nova usmena rasprava zakazana je za dan 06.02.2018. godine sukladno članku 149. stavak 2. Zakona o upravnom postupku, kao nastavak usmene rasprave održane dana 06.11.2017. godine (pozivi dostavljeni Podnositelju zahtjeva aktom broj: UP-03-26-3-011-65/17, BH Telecom-u aktom broj: UP-03-26-3-011-66/17, i Babiću aktom broj: UP-03-26-3-011-67/17 od 18.01.2018. godine.

Na usmenoj raspravi održanoj u prostorijama Konkurencijskog vijeća dana 06.02.2018. godine (Zapisnik broj: UP-03-26-3-011-69/17 od 06.02.2018. godine), ispred Podnositelja zahtjeva nazočio je punomoćnik Nihad Sijerčić, odvjetnik, ispred gospodarskog subjekta Babić punomoćnik dr. sc. Almir Gagula, odvjetnik i ispred BH Telecoma punomoćnici Vahida Hodžić, Berina Avdić i Nihad Odobašić, na kojoj je saslušan i svjedok gospodarskog subjekta Telemach, te su se stranke dodatno izjasnile na činjenice i okolnosti o kojima se do sada nisu izjasnile, te dale završnu riječ u svezi predmetnog postupka.

6. Zaključak o produljenju roka za donošenje konačnog rješenja

Nakon provedene usmene rasprave, Konkurencijsko vijeće je imajući u vidu da se radi o osjetljivom tržištu, te da je za utvrđivanje činjeničnog stanja i ocjenu dokaza bilo potrebno izvršiti dodatne analize, Zaključkom broj: UP-03-26-3-011-51/17 od dana 30.11.2017. godine, produljilo rok za donošenje konačnog rješenja za dodatna 3 (tri) mjeseca, u smislu članka 41. stavak (2) Zakona.

7. Prikupljanje podataka od trećih osoba

U tijeku postupka radi utvrđivanja svih mjerodavnih činjenica, u smislu članka 35. stavak (1) točke a) i c) Zakona, Konkurencijsko vijeće je prikupljalo podatke i dokumentaciju i od drugih tijela /institucija koje nisu stranke u postupku.

Kako bi razjasnilo određene činjenice i dokaze iznesene u postupku, a imajući u vidu i činjenicu kako je Regulatorna agencija za komunikacije BiH (RAK), nadležna za ex-ante regulaciju na mjerodavnom tržištu, Konkurencijsko vijeće uputilo joj je Zahtjev za informacijama broj: UP-03-26-3-011-27/17 dana 26.07.2017. godine.

Rak je dostavio tražene podatke i informacije, podneskom broj: UP-03-26-3-011-30/17 dana 12.09.2017. godine U istom podnesku, navedeno je između ostalog navedeno da Zakonom o komunikacijama („Službeni glasnik BiH", br. 31/03, 75/06, 32/10 i 98/12) nije posebno uređeno pitanje prava i obveza investitora stambeno-poslovnih objekata u pogledu obezbjeđenja pristupa za operatore telekomunikacija.

Takođe, ni drugim propisima u Bosni i Hercegovini nije detaljnije propisano koji se mrežni kapaciteti i kabelaška kanalizacija moraju obezbijediti do stambenog objekta i unutar njega, te na koji način se uređuju odnosi investitora zgrade i operatora javnih telekomunikacijskih usluga.

Također, po pitanju uvjeta izgradnje telekomunikacijskih mreža u zgradama, Zakonom o komunikacijama propisani su temeljni regulatorni principi, koji između ostaloga uključuju: obezbjeđenja pristupa javnim telekomunikacijskim uslugama za sve korisnike, na transparentnom, objektivnom i nediskriminatorskom osnovu, koje operator telekomunikacija može osigurati uz razumnu dobit, zaštitu interesa svih korisnika telekomunikacionih usluga, u smislu dostupnosti tih usluga, kao i promociju pravične konkurencije u cilju ostvarenja maksimalne dobiti za korisnike u smislu izbora, cijene i kvaliteta usluga.

Stoga, prema mišljenju RAK-a, investitor ne bi trebao vršiti odabir jednog operatora koji će izgraditi infrastrukturu i pružati uslugu korisnicima. Odabir operatora ograničava izbor korisnika, te može uzrokovati sporove povodom narušavanja prava konkurencije i proteste drugih operatora, a investitor, kao donositelj odluke o odabiru, preuzeo bi na sebe sve posljedice neispravne odluke.

Nadalje smatraju da je adekvatan način rješavanja pomenutog pitanja taj da se telekomunikacijska mreža sa pripadajućom infrastrukturom i opremom unutar zgrade ili grupe zgrada, planira, projektuje, instalira i koristiti tako da omogućava svim operatorima pristup zgradama uz ravnopravne i nediskriminirajuće uvjete i da se svim krajnjim korisnicima telekomunikacijskih usluga u zgradama omogućava slobodan izbor operatora. Drugim riječima, potrebno je omogućiti da svaki operator koji dobije dozvolu za izgradnju mreže na datom području može slobodno pristupiti svakom objektu, odnosno krajnjem korisniku prema njegovom odabiru.

Ovi uvjeti sukladni su sa Direktivom 2014/61/EU o mjerama za smanjenje troškova postavljanja postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina, koja se primjenjuje u zemljama članicama EU i koja bi u budućnosti trebala biti adekvatno transponirana u zakonski okvir Bosne i Hercegovine

8. Utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza

Nakon sagledavanja svih mjerodavnih činjenica, dokaza i dokumentacije dostavljene od stranke u postupku, kao i podataka kojima raspolaže Konkurencijsko vijeće, utvrđeno je sljedeće:

- da su gospodarski subjekti Telemach i BH Telecom telekomunikacijske kompanije koja pružaju telekomunikacijske usluge i to distribucija audio-vizualnih sadržaja, pristup internetu i fiksna telefonija dok je gospodarski subjekt Babić - kompanija aktivna u oblastima visokogradnje, usluga i trgovine;
- da gospodarski subjekt Babić ne predstavlja konkurenta gospodarskim subjektima Telemach i BH Telecom, obzirom da ne djeluju na istom tržištu, odnosno da u Telemach i BH Telecom su konkurenti;
- da svi aspekti vezani za pitanje izgradnje infrastrukture za pružanje telekomunikacionih usluga u novim objektima trenutno su regulirani Zakonom o stvarnim pravima i Zakon o obligacionim odnosima;
- da investitor kao graditelj objekta ima pravo da, u skladu sa odobrenjem za građenje, objekat izgradi u potpunosti samostalno ili u saradnji sa privrednim subjektima koje sam odabere, jer je objekat u skladu sa Zakonom o stvarnim pravima u njegovom vlasništvu sve do momenta etažiranja i prijenosa vlasništva nad pojedinim stambenim jedinicama;
- da prema članku 81.stavak 6) Zakona o stvarnom pravu etažni vlasnici imaju pravo da koriste zajedničke dijelove nekretnine. U smislu ovog zakona zajednički dijelovi nekretnine su temelji, glavni zidovi, tavan, stepenice, hodnici, liftovi, električna, kanalizaciona, vodovodna i telefonska mreža i sl;

- da Zakon o stvarnim pravima predviđa da instalacija kablinskih i antenskih sistema, od razvodnika na ulazu u zgradu do razvodnika na ulazu u stan, predstavlja zajednički dio zgrade, o kojima se stara postavljeni upravitelj;
- da je infrastruktura u izgrađenim objektima kao i ostali dijelovi objekta investitora Babić u njihovom vlasništvu do trenutka etažiranja objekta i prodaje stanova;
- da vlasnici stanova nakon etažiranja imaju slobodu izbora operatera za pružanje telekomunikacionih usluga, s kojima zaključuju ugovore o korištenju istih (najčešće na 24 mjeseca);
- da su u novoizgrađenom objektu u naselju Zalik jedine instalacije koje su urađene jesu instalacije optičkog kabela odnosno da postojećom infrastrukturom sa položenim optičkim kablom moguće je pružiti usluge i Telemacha i BH Telecoma i drugih operatera;
- da BH Telecom ne može biti vlasnik optičke infrastrukture, već su vlasnici nakon etažiranja objekta etažni vlasnici;
- da u prethodno izgrađenim objektima investitora Babić (u Jablanici, Konjicu, Sarajevo i Mostar) svoje usluge pružaju i Telemach i BH Telecom;
- da u prethodno izgrađenim objektima investitora Babić (u Jablanici, Konjicu i Mostar) instalirana je infrastruktura za pružanje telekomunikacionih usluga gospodarskog subjekta Telemach;
- da je gospodarki subjekt Telemach u u prethodno izgrađenim objektima investitora Babić isporučivao određene količine repromaterijala i opreme koja je ugrađivana u objekat bez naknade;
- prema podacima Telemach-a i BH Telecoma (..)**;
- da gospodarski subjekti Telemach i BH Telecom u slučajevima uspostavljanja suradnje sa investitorima zaključuju Ugovore o poslovno-tehničkoj suradnji o ugradnji njihove mrežne infrastrukture u stambeni objekat;
- da niti jedan od gospodarskih subjekata Telemach i BH Telecom ne iznajmljuju svoje mrežne infrastrukture drugim operaterima;
- da je na temelju nalaza i mišljenja stalnog sudskog vještaka ekonomske struke utvrđeno da gospodarski subjekt Babić u posmatranom razdoblju 01.01.2016. godine do 30.11.2017. godine nije imalo bilo kakvih transakcija sa društvima BH Telecom i Telemach koje su u svezi postavljanja infrastrukture u objektima društva Babić;
- da infrastrukturu koju gradi BHT koriste i oni sami, a imaju i interkonekcijske ponude koje su referentne i tu infrastrukturu daju u zakup alternativnim operatorima, daju usluge pristupa lokalnoj izdvojenoj petlji i uslugu zakupa vodova. To se radi putem javno objavljenih više ponuda.
- da je Regulatorna agencija za komunikacije između ostalog, dužna vršiti redovne analize tržišta sukladno Pravilu 54/2011 o analizi tržišta elektronskih komunikacija („Službeni glasnik BiH", broj 85/11) čiji je temeljni cilj utvrditi postoji li na određenom tržištu učinkovita konkurencija ili na tom tržištu postoji jedan ili više operatera koji imaju značajnu ili zajedničku značajnu tržišnu snagu;
- da RAK svojim aktima, u Pravilu 54/2011, navodi kako Agencija: „utvrđuje mjerodavna tržišta koja su podložna prethodnoj (ex ante) regulaciji, provodi analizu tržišta, koje se sastoji od: određivanja mjerodavnog tržišta, ocjene efektivnosti konkurencije na tom tržištu i... utvrđuje postojanje operatera sa

značajnom tržišnom snagom, te određuje regulatorne obveze operatorima sa značajnom tržišnom snagom ako ne postoji učinkovita konkurencija na analiziranom mjerodavnom tržištu...“;

- da između ostalog, infrastrukturu koju gradi BH Telecom koriste i oni sami, a imaju i interkonekcijske ponude koje su referentne i tu infrastrukturu mogu davati u zakup;
- da se te referentne ponude mogu davati samo alternativnim operatorima kakav je Telemach npr. BH Telecom ima važeću ponudu o izdvojenoj lokalnoj petlji, koja je javna i nediskriminatorna za sve i dostupna je alternativnim operatorima, iz razloga što je regulator za tri dominantna operatora nametnuo javno objavljivanje referentnih ponuda;
- da na temelju tih ponuda svaki novi operator se preko BH Telecoma i njihove infrastrukture može povezati sa krajnjim korisnikom;
- da je pristup mreži i povezanoj opremi u oblasti telekomunikacija regulisan Direktivom o pristupu 2002/19/EZ na temelju kojeg je eksplicitno uređen način, subjekti i obveze pristupa u cilju zaštite tržišne konkurencije (članak 12. Direktive);
- da prema navodima RAK-a (podnesak broj: UP-03-26-3-011-30/17 dana 12.09.2017. godine) navodi se da Zakonom o komunikacijama nije posebno uređeno pitanje prava i obveza investitora stambeno-poslovnih objekata u pogledu obezbjeđenja pristupa za operatore telekomunikacija. Takođe, ni drugim propisima u Bosni i Hercegovini nije detaljnije propisano koji se mrežni kapaciteti i kabelaška kanalizacija moraju obezbijediti do stambenog objekta i unutar njega, te na koji način se uređuju odnosi investitora zgrade i operatora javnih telekomunikacijskih usluga;
- da je tijekom 2017. godine, stupila je na snagu i nova „Politika sektora elektronskih komunikacija Bosne i Hercegovine za **razdoblje** 2017.-2021.“ usvojena od strane Vijeća ministara BiH koja će imati utjecaj i na akte RAK-a, a koji u pravilu trebaju slijediti zacrtane ciljeve iz politike, kao i akcijskog plana za provođenje iste, te pronaći način ostvarivanja iste;
- da u predmetnoj politici predviđeno da zakonodavne vlasti na svim administrativnim razinama u okviru svojih nadležnosti bi trebalo osigurati da objekti koji će se ubuduće graditi omogućavaju ulazak više operatora u isti stambeni ili poslovni objekat, što može podrazumjevati određivanje broja ulaza kabelaške kanalizacije, razvodnih ormarića i obveze gradnje unutrašnje kabelaške kanalizacije (kanalica) u samom objektu;

Člankom 4. stavak (1) Zakona je utvrđeno da su zabranjeni sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajednička djelovanja i prećutni dogovori gospodarskih subjekata, kao i odluke i drugi akti gospodarskih subjekata koji za cilj i posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na tržištu, a koji se odnose na:

b) Ograničavanje i kontrolu proizvodnje, tržišta, tehničkog razvitka ili ulaganja;

d) Primjena različitih uvjeta za identične transakcije sa drugim gospodarskim subjektima, dovodeći ih u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;

U konkretnom slučaju Podnositelj zahtjeva navodi kako postoji zabranjeni sporazum iz članka 4. stavak (1) točka b) i d) Zakona o konkurenciji, koji se sprovodi putem onemogućavanja pristupa infrastrukturi za pružanje telekomunikacionih usluga u stambeno-poslovnom objektu „Zalik“ u Mostaru u izgradnji, konkurentskim telekomunikacionim operaterima, na temelju dogovora između investitora, odnosno vlasnika zgrade u izgradnji (Babić) sa jedne i BH Telecoma, sa druge strane, te da će imati negativne učinke na mjerodavnim tržištima vezanim za pružanje telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (budućim stanarima).

Na temelju uvida i analize svih činjenica i dokaza iznesenih u ovom postupku, kako pojedinačno, tako i u njihovoj međusobnoj svezi Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da Podnositelj zahtjeva nije uspio dokazati da su Protivne strane odnosno gospodarski subjekt Babić i gospodarski subjekt BH Telecom, svojim postupanjem zaključili zabranjeni sporazum iz članka 4. stavak (1) točka b) Zakona, u smislu ograničavanja i kontrole proizvodnje, tržišta tehničkog razvoja ili ulaganja, kao ni zabranjeni sporazumi iz članka 4. stavak (1) točka d) Zakona, u smislu primjene različitih uvjeta za identične transakcije s drugim gospodarskim subjektima, dovodeći ih u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju.

Naime, kako bi se utvrdilo kršenje Zakona tj. postojanje zabranjenog sporazuma u smislu članka 4. stav (1) točka b) i d) Zakona, potrebno je utvrditi da postupanje gospodarskog subjekta ima za cilj i posljedicu sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na tržištu, te također utvrditi kako je tim sporazumom nastalo ograničavanje i kontrola proizvodnje, tržišta, tehničkog razvitka ili ulaganja, ili pak da su primijenjeni različiti uvjeti za identične transakcije s drugim gospodarskim subjektima, dovodeći ih u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju.

Naime, mjerodavan materijalni propis koji se primjenjuje u sektoru izgradnje mreža u novim objektima je trenutno Zakon o stvarnim pravima i Zakon o obligacionim odnosima kojim je propisano da investitor kao graditelj objekta ima pravo da, sukladno odobrenju za građenje, objekat izgradi u potpunosti samostalno ili u suradnji sa gospodarskim subjektima koje sam odabere, jer je objekat sukladno Zakonu o stvarnim pravima u njegovom vlasništvu sve do momenta etažiranja i prijenosa vlasništva nad pojedinim stambenim jedinicama, kada etažni vlasnici stječu pravo da koriste zajedničke dijelove nekretnine.

U toku 2017.godine usvojena je Politika sektora elektroničkih komunikacija Bosne i Hercegovine za razdoblje 2017.-2021.“ od strane Vijeća ministara BiH kojom je predviđeno da zakonodavne vlasti na svim administrativnim razinama u okviru svojih nadležnosti bi trebalo osigurati da objekti koji će se ubuduće graditi omogućavaju ulazak više operatora u isti stambeni ili poslovni objekat, što može podrazumijevati određivanje broja ulaza kableske kanalizacije, razvodnih ormarića i obveze gradnje unutrašnje kableske kanalizacije (kanalica) u samom objektu. Dakle, predmetnom Politikom nisu obvezani operatori, već institucije za uređenje procedura kojima će biti regulirana navedena problematika.

U ovom postupku na temelju izvršenog vještačenja, po prijedlogu Podnositelja zahtjeva, vještaka ekonomske struke gđe. Nedeljke Bilić, utvrđeno je na osnovu nalaza i mišljenja zaprimljenim dana 15.01.2018. godine pod brojem: UP-03-26-3-011-64/17 da gospodarski subjekat Babić u posmatranom razdoblju 01.01.2016. godine do 30.11.2017. godine nije imalo bilo kakvih transakcija sa društvima BH Telecom i Telemach koje su u svezi postavljanja infrastrukture u objektima društva Babić.

Na temelju gore navedenog, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je infrastruktura za pružanje telekomunikacionih usluga u novoizgrađenom objektu u naselju Zalik u vlasništvu investitora Babić, sve do momenta etažiranja i prijenosa vlasništva nad stambenim jedinicama kada etažni vlasnici stiču pravo da koriste zajedničke dijelove nekretnine a time i pravo odabira operatera za pružanje telekomunikacionih usluga kao i da postojećom infrastrukturu sa položenim optičkim kablom moguće je pružiti usluge i Telemacha i BH Telecoma i drugih operatera u navedenom objektu.

Također, u ovom postupku je utvrđeno da BH Telecom, nije vlasnik infrastrukture u novoizgrađenom objektu u naselju Zalik, pa samim time nije mogao ni na koji način da spriječi Podnositelja zahtjeva u pružanju usluga u predmetnom objektu.

U ovom postupku nesporno je utvrđeno kako gospodarski subjekt Telemach, ima mogućnost pružanja usluga na isti način kao i privredni subjekt BH Telecom u novoizgrađenom objektu u naselju Zalik, te da ne postoje pravne niti bilo koje druge prepreke za pružanje usluga korištenjem postojeće infrastrukture koja je u vlasništvu investitora u trenutku izgradnje objekata, a nakon etažiranja objekta u vlasništvu stanara objekta te imaju pravo odlučivanja prilikom izbora pružatelja navedenih usluga.

Također, Podnositelj zahtjeva smatra da mjerodavno tržište je tržište pružanja telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (stanarima) na području naselja Zalik u Mostaru: distribucija audio-vizualnih medijskih sadržaja, pristup Internetu i fiksna telefonija te da iako bi hipotetički bilo moguće izdvojiti

posebno tržište pristupa infrastrukturi za pružanje telekomunikacionih usluga stambeno-poslovnim objektima, odnosno da pored predloženih mjerodavnih tržišta učinaka sporazuma, djelovanje Protivnih Strana treba posmatrati cjelovito, odnosno učinci sporazuma su prevashodno usmjereni na maloprodajni nivo tržišta, dok je BH Telecom kao Protivna strana osporavala označavanje mjerodavnog zemljopisnog tržišta na naselje Zalik.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo kako je mjerodavno ovog postupka tržište pristupa infrastrukturi novoizgrađenih objekata radi pružanja telekomunikacionih usluga na području Naselja Zalik, grada Mostara, uzimajući u obzir razloge podnošenja Zahtjeva za pokretanje postupka kao i činjenica da se predmetni novoizgrađeni objekat nalazi u naselju Zalik, MOstar, te odredilo da isti predstavlja mjerodavno tržište ovog postupka.

Tako, Podnositelj zahtjeva se u Zahtjevu poziva na predmet „Nova Otoka“ koji je Podnositelj pokrenuo pred Konkurencijskim vijećem protiv gospodarskih subjekata "Tibra - Pacific" d.o.o. Kiseljak, "Nova Otoka" d.o.o. Kiseljak, "BH Telecom" d.d. Sarajevo i "Logosoft" d.o.o. Sarajevo, koji je okončan donošenjem Zaključka o obustavljanju postupka broj: 04-26-3-030-30-II/16 od 08.05.2017. godine zbog odustajanja Podnositelja zahtjeva jer su razlozi zbog kojih je podnio Zahtjev otklonjeni, te isti nema pravni interes za daljnje vođenje i sudjelovanje u predmetnom postupku.

Analizom predmetnog slučaja Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da u ovom postupku, predmetni slučaj nije mjerodavan niti se može povući paralela prema podnesenom zahtjevu, kao i da Konkurencijsko vijeće u svakom pojedinačnom postupku pokrenutom po zahtjevu stranke donosi odluku cijeneći kako pojedinačno, tako i u njihovoj međusobnoj vezi činjenice i dokaze koji se odnose na predmetni postupak.

U svezi sa posljedicom navedenog postupanja, iz razloga što je utvrđeno da gospodarski subjekt Babić nije izričito ili prećutno dao gospodarskom subjektu BH Telecom isključivo pravo postavljanja infrastrukture za pružanje telekomunikacionih usluga u novoizgrađenom objektu u naselju Zalik, Mostar odnosno zaključio sporazum o isključivoj kupovini, što bi za ostale gospodarske subjekte uključujući i Telemach imale negativne posljedice dovodeći ih u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju, nije se moglo niti utvrditi da je posljedica sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na tržištu u smislu članka 4. stavak (1) točka b) (ograničavanje i kontrolu tržišta i tehničkog razvitka) i točka d) Zakona (primjena različitih uvjeta za identične transakcije sa drugim gospodarskim subjektima).

Imajući u vidu i odredbu članka 36. Zakona o konkurenciji, o teretu dokazivanja, Konkurencijsko vijeće smatra kako Podnositelj zahtjeva nije uspio dokazati kako su stranke protiv kojih je ovaj postupak vođen prekršile odredbe Zakona o konkurenciji, u smislu ograničavanja i kontrole proizvodnje, tržišta, tehničkog razvitka ili ulaganja, kao ni primjena različitih uveja za identične transakcije sa drugim gospodarskim subjektima, dovodeći ih u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju.

Na temelju svega navedenog Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 1. izreke ovoga Rješenja.

9. Troškovi postupka

Člankom 105. stavak (1) Zakona o upravnom postupku je propisano da u pravilu svaka stranka snosi svoje troškove postupka (koji uključuju i troškove za pravno zastupanje), a člankom 105. stavak (2) istog Zakona je propisano da kada u postupku učestvuju dvije ili više stranaka sa suprotnim interesima, stranka koja je izazvala postupak, a na čiju je štetu postupak okončan, dužna je protivnoj stranci nadoknaditi opravdane troškove koji su nastali u postupku.

Prema članku 105. stavak (3) Zakona o upravnom postupku troškovi za pravno zastupanje nadoknađuju se samo u slučajevima kad je takvo zastupanje bilo nužno i opravdano.

Konkurencijsko vijeće je prilikom izračuna ukupnih troškova postupka, uzelo u obzir odredbe Zakona o upravnom postupku, i Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika („Službene novine Federacije BiH“, br. 22/04 i 24/04) (u daljnjem tekstu: Tarifa).

Punomoćnik Podnosioca zahtjeva, odvjetnik Nihad Sijerčić, je na usmenoj raspravi održanoj dana 06.02.2018. godine je priložio uz zapisnik i troškovnik za pravno zastupanje u ukupnom iznosu od 5.648,40,00 KM.

Konkurencijsko vijeće je odbilo zahtjev za naknadu troškova punomoćnika Podnosioca zahtjeva, obzirom da je Podnositelj zahtjeva predmetni postupak izazvao svojim djelovanjem i da je isti završen na njegovu štetu. Stoga, Podnositelj zahtjeva ne ostvaruju pravo na naknadu troškova u smislu članka 105. stavak (2) Zakona o upravnom postupku.

Imajući u vidu navedeno, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 2. izreke ovog Rješenja.

Također, punomoćnik gospodarskog subjekta Babić d.o.o. Jablanica, advokat Almir Gagula, je na usmenoj raspravi održanoj dana 06.02.2018. godine je priložio uz zapisnik i troškovnik za pravno zastupanje u ukupnom iznosu od 2.983,50 KM sa uključenim iznosom PDV-a koja se sastoji od sljedećih troškova: 1) odgovor Konkurencijskom vijeću 22.06.2017. godine – 850,00 KM+PDV i 2) zastupanje na usmenoj raspravi pred Konkurencijskim vijećem dana 06.11.2018. godine 850,00 KM + PDV i 3) zastupanje na usmenoj raspravi pred Konkurencijskim vijećem dana 06.02.2018. godine 850,00 KM + PDV.

Konkurencijsko vijeće je gospodarskom subjektu Babić priznalo samo troškove zastupanja koji su bili nužni i opravdani u ovom postupku, pa je sukladno tarifnom broju 18. i 33. Tarife o nagradama i naknadama troškova za rad odvjetnika u Federaciji BiH, utvrdilo i priznalo slijedeće troškove: 1) odgovor Konkurencijskom vijeću 22.06.2017. godine u iznosu od 240,00 KM, 2) pristup i zastupanje na usmenoj raspravi pred Konkurencijskim vijećem dana 06.11.2017. godine u iznosu od 240,00 KM i 3) pristup i zastupanje na usmenoj raspravi pred Konkurencijskim vijećem dana 06.02.2018. godine u iznosu od 360,00 KM, što ukupno sa uračunatim PDV-om iznosi 982,80,00 KM.

Budući da se radi o nužnim i opravdanim troškovima, u smislu članka 105. stavak (3) Zakona o upravnom postupku, gospodarski subjekt Telemach na čiju je štetu postupak okončan, dužan je gospodarskom subjektu Babić nadoknaditi troškove nastale u postupku u iznosu od 982,80 KM.

Imajući u vidu navedeno, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 3. izreke ovog Rješenja.

10. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovoga Rješenja nije dozvoljen priziv. Nezadovoljna stranka može pokrenuti Upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana primitka, odnosno objavljivanja ovoga Rješenja.

Predsjednik

Ivo Jerkić